

GENOSERVIS, a.s. Olomouc

ŠLECHTITEL

čtvrtletník

červen 2003

Finále – šampionkou výstavy PŘEROV 2003 je kráva č. 82886-506 (O. Esquimau) – třetí zleva - ze Zemědělské společnosti Osířetín, a.s. GRATULUJEME!

ŠAMPIÓN VÝSTAVY – kaneček plemene DUROC, kat. číslo 26, ze ZP Otice, a. s., okr. Opava

Milí čtenáři,

tak už máme výstavu v Přerově za sebou. Děkujeme Vám, že jste se přijeli podívat, a věříme, že jste si odvezli spoustu inspirativních nápadů a příjemných zážitků.

Hodnocení celé výstavy, a to hned ze dvou úhlů pohledu, naleznete uvnitř tohoto čísla, za TOPkami holštýnských býků.

V přední části, věnované skotu, se v tomto čísle můžete např. blíže seznámit s novinkami v naší nabídce holštýnských býků – SOSA (Manfred x Bellwood), JUSTIN (Manfred x Bel Elton) a CAPITOL (Winchester x Converse). Další články se věnují šlechtění, reprodukci a výživě, nově jsme se zaměřili také na problémy při výstavbě nové stáje či úpravě stáje stávající.

Příznivce chovu prasat bude jistě zajímat např. prohlídka nově upravené stáje v AGRO Radovesnice, postřehy o reprodukci a produkci a něco málo také k výživě a problémům v chovu prasat.

Jak na to, aby Vám někdo neukradl telefonní linku, se dočtete v jedné z posledních částí, INTERNET.

Kronika se tentokrát bude věnovat komentáři prvního kola výběrů a aukce masných býků v polovině dubna letošního roku, druhá část patří 4. ročníku akce MOSTY 2003, která proběhla začátkem června na Přerovském výstavišti.

Pozvat Vás chceme na přehlídku mladých býků na Inseminační stanici v Grygově u Olomouce – přehlídka proběhne ve čtvrtek 4. září 2003, a na prověřovací výběry kanců 11. září 2003 na Inseminační stanici kanců v Močovicích.

Přejeme krásné léto!

GENOSERVIS, a.s. Olomouc

Vás srdečně zve na

PŘEHLÍDKU MLADÝCH BÝKŮ NA ISB GRYGOV

ve čtvrtek dne 4. září 2003
od 10,00 hodin

Po přehlídce se uskuteční přátelské posezení s chovateli.

POZVÁNKA

NA PROVĚŘOVACÍ
VÝBĚRY KANCŮ
NA ISK MOČOVICE

ve čtvrtek dne 11. září 2003
od 9,00 hodin.

... z chovu SKOTU

POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ KU SKOTU ZA GENOSERVIS, A.S. OLOMOUC DLE OKRESŮ
(uzávěrka říjen 2002 – březen 2003 se stejným obdobím roku 2001/2002)

Okres	Počet	Rozdíl	Mléko	rozdíl	Tuk	Tuk	rozdíl	Bílkovina	Bílkovina	rozdíl	Pořadí
	norm.l.		kg		%	kg		%	kg		
Bruntál	1219	-126	6695	+198	3,93	263	+8	3,37	226	+11	18
F.Místek	1759	-358	7507	+232	3,99	300	+8	3,29	247	+11	7
Karviná	198	+36	6762	+77	3,97	269	-7	3,34	226	+6	17
Nový Jičín	2934	-536	7950	+275	3,97	316	+13	3,30	263	+11	3
Olomouc	4185	-178	7399	+208	3,82	282	+3	3,32	246	+10	8
Opava	2607	-105	7398	+354	3,73	276	+9	3,33	246	+13	9
Přerov	2687	-323	6830	+172	3,88	265	-3	3,43	234	+9	15
Šumperk	1548	-229	5576	+449	4,16	232	+14	3,36	187	+17	21
Vsetín	1620	-146	7331	+144	3,91	287	+9	3,31	243	+8	11
Jeseník	341	-41	6139	-372	3,97	244	-16	3,37	207	-8	20
Okresy mimo Severní Moravu, kde provádíme KU											
Česká Lípa	316	-17	9013	-68	4,04	364	+11	3,20	289	0	2
Liberec	158	-36	6661	+225	4,09	272	+4	3,52	235	+13	13
Ústí n/O.	277		6506		4,10	267		3,52	229		16
Brno-venkov	359	+26	7254	+467	3,90	283	+19	3,43	249	+18	6
Břeclav	184	-25	7459	+456	3,68	275	-5	3,20	238	+4	12
Zlín	144	+66	7785	+294	4,07	317	+10	3,25	253	+9	5
Jihlava	30	+6	6774	+155	4,13	280	+5	3,28	222	+7	19
Kroměříž	145	0	7117	+267	3,75	267	+4	3,30	235	+19	14
Prostějov	49		7912		4,42	350		3,29	260		4
Vyškov	128	-228	7353	+749	3,66	269	+5	3,32	244	+21	10
Žďár n/S.	974	-173	9411	+548	3,62	341	+16	3,29	310	+18	1
GENOSERVIS celkem	21 862	-2099	7308	+250	3,89	284	+7	3,33	244	+11	

VÝSTAVA PŘEROV 2003 – SVÁTEK ZEMĚDĚLSTVÍ

Dnes již historická fotka – zahájení výstavy
PŘEROV 2001 – na bývalém předvadišti
– nyní již je tam krytá hala

Letošní třetí mezinárodní ročník, který proběhl od 16. do 18. května, lze bez nadsázky považovat za velice vydařený. Nejen počtem návštěvníků, kterých přišlo přes 35 tisíc, ale také kvalitou a úrovní vystavených a předvedených zvířat. Velké pozitivum také znamenala samozřejmě nová krytá hala, která je rozlohou jednou z největších ve střední Evropě.

Výstavy v Přerově mají dlouholetou tradici - historické kořeny sahají již do konce 19. století, kdy se v roce 1882 uskutečnil první výstavní trh plemenných byků. Od roku 1999 se výstava označuje jako mezinárodní, jelikož jsou zde zemědělské firmy s mezinárodním zastoupením. Výstava se neorganizuje každý rok, alternativou k této výstavě je TECHAGRO Brno, kde je zastoupeno více vystavovatelů zemědělské techniky. Přerovská výstava je zaměřena především na národní přehlídky hospodářských zvířat.

Tabulka: Počty plemenných zvířat na výstavě PŘEROV 2003

Kategorie	Počet zvířat	Počet vystavovatelů
Skot mléčný (holštýnský a český strakatý)	135	37
Masný skot	130	32
Prasata	110	24
Ovce a kozy	114	25
Koně	68	45
Drobná hospodářská zvířata	608	80
CELKEM	1165	243

Vystavení a předvedení hospodářských zvířat organizoval Genoservis, a.s. Olomouc, vystavení zemědělské techniky zajišťovaly Veletrhy Brno, a.s. Každý den výstavy byl zahajován příjezdem slavnostního spřežení koní, kteří přiváželi členy zahajovacího ceremoniálu do nové moderní kryté haly, jež vyrostla na místě bývalého předvadiště.

Holštýnský den

Pátek byl věnovaný především předvedení a hodnocení zevnějšku holštýnského skotu. Hodnoceno bylo kolem 80 ks holštýnských plemenic, klasifikaci prováděl dánský bonitér Erik Hansen. Šampionkou a zároveň nejlepší starší krávou se stala kráva ze Zemědělské společnosti Ostřetín, a.s., ušní číslo 82886-506, po býkovi Esquimau. Nejlepší prvotelkou byla vyhlášena kráva WINDA (ušní č. 116583-614) po otci Winchester ze společnosti Genoservis – zemědělství, a.s. – farma Skalička. Winda vyhrála kategorii jalovic na výstavě PŘEROV 2001. Ze stejné farmy pochází také kráva s nejlepším vemenem SINDY (ušní číslo 120103-709; otec: Addison) a nejlepší jalovice WINNY (ušní č. 123310-709; otec: Dutch Boy). Zajímavostí je, že nejlépe ohodnocená jalovička je dcerou nejlépe ohodnocené prvotelky. Nejlepší kolekce telat pocházela ze společnosti Agras Bohdalov, a.s.

PŘEROV 2003 - přehlídka holštýnského skotu v nové hale

LISTINA VÍTĚŽŮ HOLŠTÝNSKÉ PŘEHĹIDKY

SAMPIONKA VYSTAVY PŘEROV 2003 plemene holštýn		
kráva č. 082886-506 (O: ESQUIMAU), Zemědělská společnost Ostřetín		
MLADŠÍ KRÁVY	1. místo	kráva č. 116583-614 (WINDA, O: WINCHESTER), Genoservis – zemědělství, a.s., SKALIČKA
	2. místo	kráva č. 120103-709 (SINDY, O: ADDISON), Genoservis – zemědělství, a.s., SKALIČKA
	3. místo	kráva č. 112040-506 (O: ADDISON), Zemědělská společnost Ostřetín
STARŠÍ KRÁVY	1. místo	kráva č. 082886-506 (O: ESQUIMAU), Zemědělská společnost Ostřetín, a.s.
	2. místo	kráva č. 104342-571 (O: NINO), Agrodružstvo Bučina
	3. místo	kráva č. 117758-511 (O: SIOUX), Agrodružstvo Bučina
Kráva s nejlepším vemenem plemene holštýn		
kráva č. 120103-709 (SINDY, O: ADDISON), Genoservis – zemědělství, a.s., SKALIČKA		
KRAVY RED HOLŠTÝN	1. místo	kráva č. 111915-301 (O: JUMP), AGRO Staňkov
	2. místo	kráva č. 119417-301 (O: TRADEMARK), ZOD Mrákov
	3. místo	kráva č. 001540-361 (O: FACTOR), ZEAS Puclice
JALOVICE	1. místo	jalovice č. 123310-709 (WINNY, O: DUTCH BOY), Genoservis – zemědělství, a.s., SKALIČKA
	2. místo	jalovice č. 146044-614 (O: R.MARSHALL), ZERAS a.s., Radostín nad Oslavou
	3. místo	jalovice č. 126466-614 (O: HERSHEL), AGRAS Bohdalov, a.s.
Nejlepší březí jalovice plemene holštýn		
jalovice č. 146044-614 (O: R.MARSHALL), ZERAS, a.s., Radostín nad Oslavou		
Nejlepší kolekce telat plemene holštýn		
AGRAS Bohdalov, a.s.		

Vítězné trio jalovic – vítězka uprostřed.
Zleva:

* druhá nejlépe hodnocená jalovice č. 146044-614 (O: RICECREST MARSHALL), ZERAS a.s., Radostín nad Oslavou

* vítězná jalovice č. 123310-709 (O: SILDAHL BW DUTCH BOY), Genoservis – zemědělství, a.s. – Skalička

* třetí nejlépe hodnocená jalovice č. 126466-614 (O: LEXVOLD LUKE HERSHEL), AGRAS Bohdalov, a.s.

Vítězné trio prvotek – vítězka uprostřed.
Zleva:

* druhá nejlepší NORA 120103-709 (Genoservis – zemědělství, a.s. – Skalička)

* nejlepší prvotelka WINDA 116583-614 (Genoservis – zemědělství, a.s. – Skalička)

* třetí nejlepší 112040-506 (Zemědělská společnost Ostřetín, a.s.).

... Z VÝSTAVY

←
dvě nejvýše hodnocené starší krávy na výstavě
Zleva:

* kráva č. 82886-506 (O: ESQUIMAU),
ze Zemědělské společnosti Ostřetín, a.s.

* Kráva č. 104342-571 (O: NINO), Agrodružstvo
Bučina

→
Šampionka výstavy PŘEROV 2003:
kráva č. 82886-506 po otci ESQUIMAU.

←
Red holštýnskou populaci již tradičně skvěle
reprezentovala zvířata především ze západních Čech
pod „vedením“ ing. Šalouna.

Šampionka Red holštýnských krav
kráva č. 111915-301 (O: JUMP), AGRO Staňkov

Skvělým způsobem se rovněž prezentovaly prvotelky z našeho nukleového stáda ve Skaličce:
Zleva:

WINDA – 116583-614 2Y-VG-86, 87-MS
Otec: LADYS-MANOR WINCHESTER
Matka: CALBERT BELLWOOD DARLIN

SINDY – 120103-709 2Y-VG-85, 86-MS
Otec: ETAZON ADDISON
Matka: CARTERS-CORNER MAN ABY

NORA – 120101-709 2Y-VG-86, 86-MS
Otec: DIXIE-LEE AARON
Matka: US MASAL TERESA BELLWOOD

LARRY – 120104-709 2Y-GP-84, VG-MS
Otec: RICECREST LANTZ
Matka: TIDY-BROOK BRITTANY

Expozice prasat

Expozice prasat byla na mezinárodní výstavě hospodářských zvířat v Přerově zastoupena 110 prasaty následujících plemen a kategorií:

Kategorie	CELKEM ks	PLEMENNÁ SKLADBA						
		Mateřská plemena			Otcovská plemena			
		BU	L	F ₁ MP	D	BO	PN	F ₁ OP
Plemenní kanečci	31	9	5		2	4	4	7
Plemenné prasničky	55	15	5	26	4		5	
Plemenní kanci	1				1			
Plemenné prasnice	7	2	2		3			
Finální jateční hybrid	5							
Selata	11							

Z pohledu počtu prasat na výstavě je tato výstava jednoznačně největší v rámci ČR a patří i mezi největší výstavy v Evropě.

Plemenní kanečci, pocházející z nejlepších šlechtitelských chovů ČR, prezentovali současnou úroveň genofondu prasat a úroveň práce oprávněných plemenářských organizací v celé ČR. Plemenné prasničky a prasnice byly zastoupeny šlechtitelskými a rozmnožovacími chovy pracujícími s plemenářským programem akciové společnosti GENOSERVIS, a. s. Olomouc a jedním rozmnožovacím chovem z programu společnosti J – HYB, s. r. o. Jakubovický Dvůr.

Páteří celé výstavní kolekce chovu prasat byli plemenní kanečci a plemenné prasničky, jejichž hodnocení se konalo již ve čtvrtek 15. 5. 2003. Výběrová komise pověřená hodnocením pracovala v následujícím složení:

předseda komise: Ing. Čestmír Pražák, CSc. – ředitel plemenné knihy Svazu chovatelů prasat v Čechách a na Moravě, **členové** – Ing. Jaroslav Hajda, CSc. – předseda Svazu chovatelů prasat v Čechách a na Moravě, Ing. Luboš Vítek – Genoservis, a. s. Olomouc, Ing. Božena Bečková – Holding českomoravská plemenářská unie, k. s., Ing. Jan Musila – ZP Otice, a. s. a MVDr. Stanislav Kubesa – OVS Opava.

ŠAMPIÓN VÝSTAVY – kaneček plemene DUROC,
kat. číslo 26, ze ZP Otice, a. s., okr. Opava

... z VÝSTAVY

Genetická, exteriérová i konstituční úroveň předváděných kanců byla vyjádřena finančním ohodnocením jednotlivých kanců. Průměrná cena plemenného kanečka činila 33.100 Kč při rozpětí od 15 do 65 tisíc Kč. Finančně nejvýše byl ohodnocen částkou 65.000 Kč kaneček katalogové číslo 23, plemeno landrase, linie DECIBEL, ze šlechtitelského chovu pana Vyoral a z Brumovic, okr. Opava.

Nejvýše finančně oceněný kaneček – kat. č. 23, plemeno landrase, z chovu p. Vyoral a, Brumovice

Pan Lopur z chovu Milotický hospodář, spol. s r. o. přebírá cenu za nejlepšího kanečka plemene BU - SPL

Součástí hodnocení bylo i vyhodnocení nejlepších kanců. Komise vyhlásila nejlepší kance v následujících kategoriích: "ŠAMPÍÓN VÝSTAVY" a "NEJLEPŠÍ KANEČEK OTCOVSKÝCH PLEMEN" - kaneček plemene duroc, kat. č. 26 ze ZP Otice, a. s., okr. Opava, "NEJLEPŠÍ KANEČEK PLEMENE BÍLÉ UŠLECHTILÉ" - kaneček kat. č. 2 ze Zemědělské akciové společnosti Nalžovice, a. s., okr. Příbram, "NEJLEPŠÍ KANEČEK PLEMENE BÍLÉ UŠLECHTILÉ - SPL" – kaneček kat. č. 16 z chovu Milotický hospodář, spol. s r. o., Milotice n. Bečvou, okr. Přerov, "NEJLEPŠÍ KANEČEK PLEMENE LANDRASE - SPL" – kaneček kat. č. 21 z chovu p. Vyoral a Miroslava, Brumovice, okr. Opava, "NEJLEPŠÍ KANEČEK PLEMENE BÍLÉ UŠLECHTILÉ – OTCOVSKÁ LINIE" – kaneček kat. č. 34 ze ZP Otice, a. s., okr. Opava, "NEJLEPŠÍ KOLEKCE KANEČKŮ" – kanečci kat. č. 38, 39, 40, 50 a 51 z chovu Oryx s. r. o., Služovice, okr. Opava.

Celá skupina kanečků nevyňikala jen vysokou plemennou hodnotou, ale i dobrým zevněškem, pevnou konstitucí a dobrým plemenným typem. Výborným osvalením a uniformitou se prezentovala především již výše zmiňovaná skupina kanečků z chovu ORYX s. r. o. ve Služovicích. O dobré úrovni kanečků svědčí i slova uznání chovatelské veřejnosti nebo např. z úst špičkového dánského chovatele pana Piera Abrahama Kringa, jenž chová cca 600 prasnic ve šlechtitelských chovech plemene duroc, large white a landrase se zdravotním statutem SPF^x.

Plemenné prasničky byly zastoupeny jak mateřskými tak i otcovskými plemeny. Z mateřských plemen se prezentovali čistokrevné prasničky plemene bílé ušlechtilé, landrase a kříženky těchto dvou výchozích plemen. Z otcovských plemen to byly čistokrevné prasničky plemen duroc a pietrain. Úroveň vystavovaných prasniček byla srovnatelná s úrovní kanečků a odborníci se mohli potěšit jejich plemennými hodnotami, dobrým plemenným a užitkovým typem, dobrou konstitucí a u mateřských plemen velmi dobrou původovou reprodukční užitkovostí.

NEJLEPŠÍ KOLEKCE PRASNIČEK OTCOVSKÝCH PLEMEN z chovu ORYX s. r. o., Služovice

Obdobně jako u kanečků bylo i u prasniček provedeno hodnocení nejlepších a vyhlášeno ocenění v následujících kategoriích:

"NEJLEPŠÍ KOLEKCE PRASNIČEK PLEMENE BÍLÉ UŠLECHTILÉ" – prasničky ze ZP Otice, a. s., okr. Opava,

"NEJLEPŠÍ KOLEKCE PRASNIČEK PLEMENE LANDRASE" – prasničky z Bouzovské zemědělské společnosti, a. s., okr. Olomouc,

"NEJLEPŠÍ KOLEKCE PRASNIČEK F1 GENERACE" – prasničky kombinace BU x L z chovu Agras, a. s., Želátovice, okr. Přerov a

"NEJLEPŠÍ KOLEKCE PRASNIČEK OTCOVSKÝCH PLEMEN" – prasničky plemene Pietrain z chovu Oryx s. r. o., Služovice, okr. Opava.

Ostatní kategorie (plemenné prasnice, plemenní kanci, selata, finální hybrid) byly zastoupeny reprezentativním vzorkem prasat ze šlechtitelských chovů Severní Moravy. I v těchto kategoriích byla zastoupena jak mateřská, tak i otcovská plemena.

Součástí všech tří výstavních dnů byly pravidelné přehlídky vybrané kolekce zvířat, konané na předvadišti vedle výstavní haly za hojné účasti veřejnosti, odborníků a chovatelů. Tyto přehlídky tak dávaly možnost zhlédnout zvířata nejen v kotcích, ale i z bezprostřední blízkosti při jejich předvádění. Páteční předvádění navíc mělo slavnostní ráz, protože zde byli oficiálně dekorováni nejlepší chovatelé, a to poháry a diplomy přímo z rukou předsedy Svazu chovatelů prasat v Čechách a na Moravě Ing. Jaroslava Hajdy, CSc. To vše za uznaného potlesku všech přihlížejících, což je jistě zadostiučiněním za jejich dlouholetou práci v chovu prasat. Ocenění však samozřejmě patří všem vystavujícím chovatelům, bez jejichž poctivé práce by nebylo možno podobné přehlídky konat.

Závěrem lze říci, že výstava byla koncipována jako početná ukázka zvířat, která dokumentují současnou úroveň šlechtění prasat v ČR. Naši chovatelé si zde mohli prověřit srovnání úrovně jejich chovů se současně nabízenou a dosažitelnou genetikou, která je srovnatelná s chovatelsky vyspělými zeměmi světa. Takovéto srovnání pak může být samozřejmě velmi užitečné pro orientaci, jak dál po vstupu do EU. A pro všechny ostatní je to vynikající příležitost seznámit se s tímto odvětvím živočišné výroby, snad už jen proto, aby naše děti neznaly prase jen z televize a z učebnic.

Expozice zemědělské techniky

Expozice zemědělské techniky zahrnovala 80 přímých vystavovatelů, zastupujících firmy např. z Německa, Švédska, Itálie, Dánska, Francie, Anglie, Polska, Rakouska; vystavovali na ploše přes 4.200 m².

V pátek byl také vyhodnocen nejlepší exponát zemědělské techniky, a to za největší přínos pro praxi. Hodnotitelská komise vyhodnotila následující kategorie:

1. stroje a zařízení pro živočišnou výrobu:

Vyhodnocený exponát: Výškový kotec se záchytnou vanou „AGRIVAN“

Výrobce: AGRICO Třeboň

Vystavovatel: AGRICO Třeboň, Rybářská 671

2. stroje a zařízení pro rostlinnou výrobu

Vyhodnocený exponát: Návěsné postřikovače RTS Albatros, typové řady RTS 25, RTS 35, RTS 45

Výrobce: MGM Holešov, a.s.

Vystavovatel: MGM Holešov, a.s.

3. krmiva a krmné směsi

Vyhodnocený exponát: FIX-A-TOX, deaktivuje mykotoxiny

Výrobce: WERFF CHEMIE, Gesellschaft m.b.H.

Vystavovatel: AN Brno

Expozice zemědělské techniky

Jeden z oceněných exponátů: Výškový kotec se záchytnou vanou „AGRIVAN“, výrobce: AGRICO Třeboň

... z VÝSTAVY

Přehlídka českého strakatého skotu

Po slavnostním otevření výstavy byla zahájena přehlídka českého strakatého skotu. Šampionkou se stala kráva 28909-503 z farmy Agro Liboměřice, a.s. Ze stejného podniku pochází také kráva s nejlepším vemenem – ušní číslo 109152-503. Nejlepší mladší krávou byla vyhodnocena kráva č. 122932-509 z farmy Agro Kunčina, a.s.; titul nejlepší jalovice si odvezla kráva č. 146672-509 z farmy ZOD Opatovec.

PŘEROV 2003 - přehlídka českého strakatého skotu

LISTINA VÍTEŽŮ PLEMENE ČESKÉ STRAKATÉ

SAMPIONKA VÝSTAVY PŘEROV 2003 plemene české strakaté		
kráva č. 028909-503 (O: REDKAN), Agro Liboměřice, a.s.		
MLADŠÍ KRAVY	1. místo	kráva č. 122932-509 (O: BALDA), Agro Kunčina, a.s.
	2. místo	kráva č. 124063-502 (O: REDEZ), ZD Nová Ves - Víška
	3. místo	kráva č. 109978-609 (O: HONIG), HD Určice, družstvo
STARŠÍ KRAVY	1. místo	kráva č. 028909-503 (O: REDKAN), Agro Liboměřice, a.s.
	2. místo	kráva č. 074544-649 (O: PICKEL), HD Určice, družstvo
	3. místo	kráva č. 035386-614 (O: REDEZ), ZD Velká Losenice
JALOVICE	1. místo	jalovice č. 146672-509 (O: BAJER), ZOD Opatovec
	2. místo	jalovice č. 124119-502 (O: SALAMON), ZD Nová Ves - Víška
Kráva s nejlepším vemenem plemene české strakaté		
kráva č. 109152-503 (O: EBEN), Agro Liboměřice, a.s.		
Kráva s nejvyšší celoživotní užitkovostí a Kráva s nejvyšší produkcí bílkovin		
kráva č. 042404-649 (O: RYNMAR), ZD Výšovice		
Nejlepší kolekce jalovic plemene české strakaté		
HD Určice, družstvo		

Expozice masného skotu

Expozice masného skotu byla svým rozsahem největší v novodobé historii přerovského výstavnictví a představilo se v ní celkem 120 zvířat jedenácti plemen. V kategoriích byly nejpočetnější mladší jalovice s 41 zvířaty, následované krávami a telaty s 25, respektive 26 zvířaty v obou kategoriích. Návštěvníci výstavy měli možnost vidět rovněž 12 plemenných byků. Nejpočetněji zastoupeným plemenem bylo plemeno charolais s 32 vystavenými zvířaty, za ním následovalo plemeno masný simental s 27 zvířaty. Vystavená zvířata byla od 28 chovatelů z celé České republiky.

PŘEROV 2003 – expozice masného skotu u kryté haly

Jelikož svým rozsahem již kolekce překročila kapacitu pavilonů C1 a C2, byla její podstatná část umístěna v částečně zastřešených venkovních kotcích „v centru dění“ - v bezprostřední blízkosti nové haly. Tato skutečnost současně umožnila předvést zvířata ve dvou hodnotících „koralech“ přímo v hale, kde měli návštěvníci možnost, spolu se špičkovými francouzskými i českými bonitéry, posoudit kvalitu vystavovaných zvířat.

Přehlídka masného skotu

Hodnocení masného skotu probíhalo v sobotu odpoledne. Hodnocení francouzských masných plemen prováděl pan Pascal Soulas, AGENA, Francie, hodnocení ostatních zvířat prováděl pan Šeba, ředitel Českého svazu chovatelů masného skotu.

Nejlepší masné zvíře masného skotu pochází od pana ing. Adolfa Neumana z Okřešic, jde o krávu HANU plemene charolais ušního čísla 1556-417. Ta byla vyhodnocena i jako šampionka masného skotu v kategorii krav. Titul šampion masného skotu v kategorii mladých jalovic získala jalovice č. 127707-614 z Rodinné farmy „CHROUST“, Jimramovské Pavlovice, šampion masného skotu v kategorii starších jalovic získala jalovice č. 113299-704 z VFU Brno – ŠZP Nový Jičín. Šampion masného skotu v kategorii telat je tele č. 003423-062 z podniku MZLU Brno – SZP Žabčice.

Hodnocení francouzských masných plemen v hale

Šampion masného skotu v kategorii plemenných býků se stal plemenný býk ZLI-325 KOLJA VFU z VFU Brno ŠZP Nový Jičín. Nejlepší kolekce masného skotu byla udělena farmě Kaliště, České Libchavy, za kolekci zvířat plemene limousine.

Všichni zainteresovaní, včetně bonitérů, se shodli na tom, že zejména ukázka francouzských masných plemen byla na velmi vysoké úrovni a celá řada zvířat by uspěla i v mezinárodním srovnání.

←
Nejlepší zvíře masného skotu a zároveň šampionka masného skotu v kategorii krav - kráva HANA plemene charolais ušního čísla 1556-417 od pana ing. Adolfa Neumana z Okřešic

LISTINA VÍTĚZŮ MASNÝCH PLEMEN SKOTU

NEJLEPŠÍ ZVÍŘE MASNÉHO SKOTU – udělil Český svaz chovatelů masného skotu, Praha
ing. Adolf NEUMAN, kráva č. 001556-417, plemeno charolais

NEJLEPŠÍ KOLEKCE MASNÉHO SKOTU – udělil Český svaz chovatelů masného skotu, Praha
Farma Kaliště, České Libchavy, za kolekci zvířat plemene limousine

Šampion masného skotu v kategorii telat

MZLU Brno – SZP Žabčice, tele č. 003423-062

Šampion masného skotu v kategorii krav – udělila Asociace chovatelů masných plemen, Rapotín
ing. Adolf Neuman, kráva č. 001556-417

Šampion masného skotu v kategorii plemenných býků – udělila Asociace chovatelů masných plemen, Rapotín
VFU Brno ŠZP Nový Jičín, plemenný býk ZLI 325 KOLJA VFU

Šampion masného skotu v kategorii mladých jalovic
Rodinná farma „CHROUST“, Jimramovské Pavlovice, jalovice č. 127707-614

Šampion masného skotu v kategorii starších jalovic
VFU Brno – SZP Nový Jičín, jalovice č. 113299-704

... z VÝSTAVY

Vítěz plemene charolais: ing. Adolf NEUMAN, kráva č. 001556-417

Vítěz plemene masný simental: POLFIN EKO s.r.o., plemenný byk ZSI-215 VINGEGARD SIRIUS P

Vítěz plemene aberdeen angus: Genoservis zemědělství, a.s. - farma Skalička, Zábřeh na Moravě, tele č. 016636-917

Vítěz plemene hereford: Výmyslov s.r.o., kráva č. 002326-317

Vítěz plemene blonde d'aquitaine: Rodinná farma „CHROUST“, Jimramovské Pavlovice, jalovice č. 127707-614

Vítěz plemene piemontese: Alenka Polanská, Lutonina, jalovice č. 038749-645

Vítěz plemene limousine: VFU Brno ŠZP Nový Jičín, plemenný byk ZLI 325 KOLJA VFU

Vítěz plemene highland: Kotajny Gustav, Koňakov, kráva č. 073310-246

Vítěz plemene galloway: VÚCHS Rapotín s.r.o., plemenný byk ZGA-256 JOUDA VUCHS

Vítěz plemene belgické modré: Ing. Pavel Kozák, Milevsko, jalovice č. 115502-208

Expozice ovcí a koz

Expozice ovcí a koz na výstavě představovala 98 oveček a 16 koz od 25 chovatelů z ČR.

Z vyhodnocení ovcí a koz vyplynulo že nejlepším plemenným beranem je beran z plemene zušlechtěná valaška z chovu Bellama s.r.o., nejlepší bahnice pochází od Vladimíra Biskupa z Mořkova a nejlepší koza je plemene koza bílá krátkosrstá z chovu ing. Jana Látala z Tvorovic.

LISTINA VÍTEŽŮ OVCÍ A KOZ

Nejlepší plemenný beran

z chovu Bellama s.r.o., Holčovice – plemeno zušlechtěná valaška

Nejlepší plemenná bahnice

Biskup Vladimír, Mořkov – plemeno suffolk

Nejlepší kolekce ovcí

Sušárna Pohořelice – plemeno romney marsh

Nejlepší kolekce jehnic

ZD Jeseník, plemeno cigája

Nejlepší kolekce koz – koza bílá krátkosrstá

ing. Látal Jan, Tvorovice

Nejlepší kolekce koz – koza hnědá

Školní statek Opava

Border kolie u skupiny oveček čeká na práci

Slavnostní koňské spřežení jede na zahájení výstavy

Koně

Koně se na výstavě prezentovali snad každý den. Začínalo se slavnostním zahájením v 10.00 hodin, kde účinkující v zahajovacím ceremoniálu byli do haly přivázeni slavnostním spřežením, pokračovalo se vozatajskými a parkurovými soutěžemi ve sportovním programu a vyvrcholením byla nedělní přehlídka koní s komentářem v hale.

Z celkového počtu 68 koní od 45 vystavovatelů se šampionem teplokrevných koní stala klisna ALLEGNA ze ZP Hvězdlice, a.s., Chvalkovice. Šampionem chladnokrevných koní se stala klisna ETNA (slezský norický kůň) od pana Ludvíka Pavelky z Karolinky.

LISTINA VÍTEŽŮ KONÍ:

ŠAMPION VÝSTAVY - TEPLOKREVNÉ KONĚ: ALLEGNA 61/767, majitel: ZP Hvězdlice, a.s., Chvalkovice

Klisny s hříbaty:

1. místo: ASTRA-K, Dostál Jaromír, Bochoř

2. místo: SÁBA 57/466, Stoličková Vladimíra, Kroměříž

3. místo: ROSNIČKA 67/147, VFU Brno ŠZP Nový Jičín

Tříleté klisny:

1. místo: LIGA 67/572, majitel: VFU Brno ŠZP Nový Jičín
2. místo: FANTAZIE 70/830, Souček Bohumír, Uhřetice
3. místo: FANTA 67/576, majitel: VFU Brno ŠZP Nový Jičín

ŠAMPION VÝSTAVY - CHLADNOKREVNÉ KONĚ: ETNA SM 3061, slezský norický kůň (SN), Pavelka Ludvík, Karolinka

Chladnokrevné klisny

1. místo: FARIDA 69/483 SN, majitel: Vítkovská zemědělská s.r.o., Vítkov – Klokočov
2. místo: SASANKA N 72/484, majitel: Petřek Jaroslav, Zubří
3. místo: ERIKA SN 72/512, majitel: Pavelka Ludvík, Karolinka

Klisna s hříbětem: ARLETA 55/725, českomoravský belgický kůň, majitel: Mitáček Antonín, Hluk

Hafling

1. místo: DORA, majitel: p. Musí, Brno
2. místo: LINDA 42/437, majitel: ing. sevelová Eva, Brno
3. místo: BÁRA

Pony - Šampion – welsh pony: BOHEMIAN FREYER, majitel: Odložil Adolf, Bouzov
2. místo: MUŠKA 47/286, majitel: Pokorný Josef, Litovel

Český sportovní pony - 1. místo: MARKÝZA DE ŠARDÁN, majitel: Pokorný Josef, Litovel

Ze sportovního programu parkurových soutěží koní

Expozice drobnochovatelů a pštrosů

Expozici drobných hospodářských zvířat, to je králíků, drůbeže a holubů, zajišťoval Český svaz chovatelů drobného zvířectva, ZO Čekyně. Na výstavě bylo po všechny tři dny k vidění 350 různých plemen, drůbeže 156 ks různých druhů a barevných rázů a 102 holubů. V soutěži králíků byl šampionem vyhlášen kastorex, v soutěži holubů holub moravský popelavý a v drůbeži kolekce perliček.

V expozici pštrosů firmy ORYX bylo možno pozorovat 4 pštrosí plemenné jedince, a zároveň také vyzkoušet vynikající steaky a klobásky které byly u miniexpozice podávány.

Český strakáč v expozici drobnochovatelů

Doprovodný program

Velký zájem veřejnosti získaly zábavné soutěžní hry pro děti i dospělé, probíhající na malém předvadišti, a které moderoval v sobotu Michal Jančařík a v neděli Petr Jančařík. Soutěžilo se v pití mléka, jezení mléčných výrobků, chytání seläte. Mléčné výrobky věnovala Mlékárna Valašské Meziříčí a Kunín. Hlavní ceny – dvě telátka – věnoval pan Němec z mléčné farmy ze Zábeštní Lhoty. Další hodnotné ceny – selata (věnoval ZP Otice, a.s.) – pak byla v sobotu a neděli přidělena tomu, kdo si je v soutěži dříve chytil.

V neděli proběhlo také vyhodnocení MISS SYMPATIE o předplatné odborných zemědělských periodik, kterou společně organizovalo Vydavatelství ing. Martina Sedláčka, Praha a Genoservis a.s. Olomouc a.

Dětské soutěže: „vodění kozičky“

... z VÝSTAVY

Nejsympatičtější se pro 157 návštěvníků výstavy, kteří se na anketě podíleli, stala kráva na II. laktaci plemene české strakaté (ušní č. 74544-649) z Hospodářského družstva Určice, okr. Prostějov. Výherci získají předplatné některého z titulů Vydavatelství ing. Martina Sedláčka, dle vlastního výběru. Vylosovanými výherci jsou: Pavlína Škardová, Paseka; Hana Svatoňová, Lipník nad Bečvou; Martina Blaháková, Olšany. Gratulujeme!

Odborný doprovodný program výstavy představovaly aktivity v pátek a v sobotu.

Na střední zemědělské škole v Přerově byla v pátek ve spolupráci s Ústavem genetiky Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně, Komisí genetiky a šlechtění ČZV a dalšími organizacemi uspořádána V. mezinárodní konference doktorandů a pregraduálních studentů na téma „Genetika a šlechtění zvířat“. Svůj referát zde předneslo 8 studentů z různých univerzit a posterovou sekci tvořilo dalších 24 studentů včetně studentů ze středních zemědělských škol a zahraničních účastníků. Celkem se této akci účastnilo přes 60 účastníků.

V sobotu proběhly dva semináře. Jeden organizovalo Ministerstvo zemědělství, a týkalo se ochrany životního prostředí, druhý organizoval a.s. Genoservis s francouzskou společností AGENA a Sersia France, a týkal se šlechtění francouzských masných plemen skotu.

Také kulturní doprovodný program výstavy, který v letošním ročníku byl zařazen prvně, zaznamenal velký úspěch. Na představení Heidi Janků, která vystupovala jak v sobotním, tak i v nedělním programu, i Pavla Nováka, jež vystupoval v neděli dopoledne, se přišli podívat snad opravdu všichni návštěvníci, kteří v té době byli na výstavišti. V hale nebylo volné k sezení ani jedno místo.

Heidi Janků zpestřila svým vystoupením sobotní i nedělní program výstavy

Pavel Novák vystoupil v nedělním programu

Zvědavost a touha po inspiraci do Přerova přitáhla opravdu hodně návštěvníků výstavy.

Věříme, že nebyli zklamáni.

Na závěr nutno dodat, že spokojena byla nejen odborná veřejnost, ale také všichni ostatní zájemci o zemědělství, kteří tak svou návštěvou podpořili chovatele a šlechtitele hospodářských zvířat. Na návštěvu zavítalo také několik delegací ze zahraničí (celkem asi 16 delegací z 11-ti zemí světa), kteří ocenili především vynikající úroveň předváděných zvířat, skvělou organizaci a samozřejmě projevovali nadšení z nové prostorné haly.

Na expozicích mohli chovatelé v doprovodném programu i v osobních konzultacích získat od přítomných odborníků cenné informace v oblasti chovu, plemenářské práce i reprodukce hospodářských zvířat.

Jim všem děkujeme.

Zpracovala: Lenka Kahánková,
Emil Bazala a Jaroslav Doupal (expozice prasat),
Pavel Káčer (expozice masného skotu)
Genoservis, a. s. Olomouc

CO NAPADALO NÁVŠTĚVNÍKA PŘEROVA 2003

A měl bych předeslat: návštěvníka mírně atypického. A čím? Věkem. Jsem totiž ročník 1922, tedy pamětník. A tak může být položena otázka: co může být příčinou zájmu seniora pokročilého věku na výstavě hospodářských zvířat? Především věrnost životní profesi zootechnika, věrnost dojnícím zejména! Návazná věrnost i v důchodu.

A první dojem z výstavy? Velkolepá. Zcela nová předváděcí hala je v myšlenkách srovnávána s viděnými po Evropě i Americe a se závěrem, že se zařazuje mezi světovou špičku.

Pohledy do přilehlých stájí na zvířata, tabulky, do katalogu, dokumentují, že se zde schází elitní materiál z celé České republiky. Nejen obdivné pohledy, ale i potěšení z poznání, že holštýnský skot především už by se neztratil ani v evropské špičce. Do té severoamerické zatím ještě neproniká, ale rozhodně se k ní přibližuje.

Jména mnohých vystavovatelů či míst jejich působení mi připomínají profesní začátky. Tak farma Poláček-Hole. Nedaleko tam odtud jsem sloužil na správě statku Koleč. Byl to jeden ze statků založených za dob Marie Terezie. Mimo okruh několika dalších, téměř pražských, byly ještě v Bezně, Ploskovicích, Smiřicích, Netolicích, Zákupcích, Českém Těšíně a Hodoníně.

Měl jsem na starosti stáje a sýpky. Chlív pro dojnice byl čtyřřadý, klenutý. Dvě a dvě řady hlavami k sobě do krmné uličky, kterou se z přípravy po kolejích posunovaly vozíky s krmivem. Ustájeno bylo celkem dvě stě dojníc montafonského plemene ze skupiny šedého alpského skotu. Bylo to v letech 1939 – 1940 v době protektorátu, po obsazení nacisty.

Nacistické špičky řídicí zemědělství se rekrutovaly vesměs z řad pruských statkářů a byly zemědělskými, vysoce náročnými odborníky. Praxe to byla těžká, ale na získání zkušeností jedinečná.

Brzy jsem se však dostal do problémů, když jsem na „svoji“ stáj upozornil vysokou dojivostí. Tehdy nebylo zvykem přikrmovat cukrovarecké řízky k zelenému krmivu. Já je však „novátorsky“ uplatňoval dlouho do léta a tak stájový průměr dojivosti se šplhal nad deset litrů, což nebylo obvyklé.

Moji radost nad úspěchy zchladil otec kritikou, že vlastně podporuji nacisty a tak jsem hledal východisko. To pomohl najít jeden z pozdějších odborníků na chov skotu Svatopluk Mydlarčík, tehdy kontrolní asistent na statku provádějící kontrolu užitkovosti a to doporučením k absolvování kursu pro kontrolní asistenty. Zmíněný kurz jsem realizoval v roce 1941.

Další vzpomínku na dávná léta u mne vyvolalo jméno jiného vystavovatele holštýnek na přerovské výstavě: Pačes – Svatbín. Svatbín patřil mezi deset obcí mého černokosteleckého obvodu, ve kterém jsem od roku 1942 byl v roli kontrolního asistenta, když název profese byl později nahrazen výrazem obvodní zootechnik.

Faktem je, že tehdejší kurzy pro kontrolní asistenty měly vynikající úroveň. Teoretická část probíhala v Mlékařském ústavu v Praze a praktická část na školním

statku v Měšicích u Tábora, kde každý z účastníků musel precizně zvládnout vlastní dojení, tehdy pochopitelně ruční a to tzv. algavskou metodou.

V kursech přednášela odborná elita tehdejších let. Krmiva – dr. Fr. Svoboda, skot – ing. Žížka, prasata – dr. Jiří Náprstek, picninářství – doc. Klečka, genetiku – profesor Bílek, plemenářské záležitosti – dr. Petrášek a řada dalších.

Ukolem kontrolního asistenta nebylo jen zaznamenávání nádoje, ale hlavně poradní činnost.

Mít v rajonu na stovku chovatelů, každý měsíc je navštívit, to byla velmi náročná záležitost. Znamenal pondělní nástup do terénu a až vsobotu odpoledne návrat. Spalo se a jedlo u chovatelů. Časné vstávání a pozdní ulehání. Chovatelé, u nichž se střídavě nocovalo, měli vesměs zájem diskutovat dlouho do noci o všem možném, nejen o odborné tematice, ale vesměs i o situaci na válečných frontách.

Hluboce jsem však byl zklamán chovatelskými výsledky. Všude červené straky, kterým se u řady zejména chalupníků snaželo až modré z nebe, ale k dojivosti „mých“ montefonek se dokázaly sotva přiblížit. Přitom odchov býčků pro aukce byl finančně velice přitažlivý. Potřeba „obecních“ licentovaných byků byla značná.

Němci si byli vědomi důležitosti selekce a kontrolu užitkovosti zařadili mezi válečně důležitá opatření. Aktéři kontroly užitkovosti narození 1921 a 1922 byli tak chráněni před odvodem na práce do Říše. Kontrolní knihy se záznamy o dojivosti byly tabu i pro německé válečné orgány.

Můj tehdejší první kontakt s čerenostrakatým plemenem vyzněl v pocit, že jde o „polokravy“.

Montefonky mi jaksi dávaly mléko snadno a dobrovolně a tak jsem nabyl dojmu, že z červených strak musí být spíše „dolováno“.

A vracím se opět k přerovské výstavě. Probíhá klasifikace a všechna čest, v posuzování předváděných zvířat je zajištěna naprostá objektivita. Dánský farmář coby klasifikátor nezná česky a je vyloučeno jeho ovlivňování ve prospěch toho či onoho chovatele. A tak to má být a i loňští premianti, letos bez medailí, nejsou zklamáni. Chápu, že každý má přece jen právo na třeba jen trochu odlišný názor na tu či onu tělesnou partii či rámeček a jsou si vědomi, že i bez umístění patří mezi elitu.

Z předváděných zvířat mne zaujala početná skupina ze ZOD Brniště na Českolipsku. I k Brništi jsem měl řadu let služebně velmi blízko. Jednak těsně po revoluci roku 1945 a později v době „rudé“ diktatury.

... z chovu SKOTU

V období protektorátu bylo uplatňováno tvrdé válečné hospodářství. Potraviny na lístky, tedy na příděl. Pro zemědělců povinné dodávky a všechno detailně, nekompromisně, ale v celku spravedlivě dirigováno. I selekce ve stádech krav měla pozitivní rysy.

Po roce 1945 začalo osídlování pohraničí. V té době v roli vrchního kontrolního asistenta jsem v tehdejší Svazu chovatelů dostal úkol zavést kontrolu užitkovosti v sousedních okresech Jablonné v Podještědí a Cvikov, později pak v okresech Varnsdorf, Rumburk a Šluknov.

S chovy v Brništi jsem přišel do styku v roce 1946. Chovný materiál převzatý po Němcích tu byl v celku velmi dobrý a přišlo sem i dost schopných osídlenců se snahou uspět v sedlačení. V drtivé většině se na přebíraných statcích našly i kontrolní knihy prozrazující, že tu bylo dosahováno nejméně o tisíc litrů větší dojivosti, než-li v mých vnitrozemských rajonech – Kostelec nad Černými Lesy, Kutná Hora a Čáslav. „Dole“ dojivosti kolem 2-3 tisíc byly považovány za dobré. Tady „nahore“ sudetští Němci byli vesměs mezi 3-4 tisíci litry.

V té době jsme uspořádali v Dubnici pod Ralskem místní přehlídku skotu. Přehlídku hodnotil ing. Žižka, který byl tehdy v Liberci, slovy: „Celý okres Hradec Králové, který platí v chovu skotu za vynikající, nedal by dohromady tak kvalitní materiál, jaký byl vybrán v rámci této jedné obce.“

Už nevím jakou náhodou se dostaly do Podještědí holštýnky v akci UNRRA. Nastavily zrcadlo i opěvované Dubnici pod Ralskem, když měly dvojnásobnou užitkovost! Od té doby jsem se začal zajímat o černé straky, zatím o ty straky na druhé straně nedaleké hranice – v NDR.

Kolektivizace pod rudým praporem všechny naděje na chovatelský vzestup zmarnila. Přišla tvrdá kontraselekce. Hromadné ustájení, podvýživa, tuberkulóza a s vlivem kontraselekce lidské společnosti, to všechno udělalo své. Přežívaly jen volské typy.

O dění v Brništi jsem se tehdy zajímal z nové pozice referenta chovu skotu na KNV Liberec, později šéfa živočišné výroby tamtéž a následně pracovníka oddělení chovu skotu ministerstva zemědělství v Praze.

Nedaleko Prahy v družstvu v Mezouni vznikalo první stádo černostrakatého skotu. Vznikalo zásluhou ing. Jiřího Hrubého, který měl bratra v zahraničí, obchodujícího ve skle ku prospěchu státu a který jaksi bokem pomáhal svému bratru k černým strakám.

Podarilo se mi přemluvit ing. Hrubého, aby přešel do JZD Brniště jako předseda. Jeho příchod znamenal obrát v hospodaření tohoto družstva, když černostrakatý skot tu brzy nabyl vrchu díky různým dovozům, zejména z Dánska a posléze i cílevědomou holštýnizací. Ing. Hrubý zemřel na leukozu, ale až do své smrti velmi intenzivně spolupracoval na rozšiřování chovu holštýnského skotu. Proto jeho jméno by nemělo být, pokud jde o holštýnizaci, opomenuto, tím méně zapomenuto.

Jsem však na přerovské chovatelské výstavě, která v posledních letech obnovila starou tradici, když výstavy tu byly konány i v určité části socialistické éry.

Nevím už přesně, který rok to bylo. Je to již asi čtyřicet, možná i více let. Tehdy jsem z titulu pracovníka

MZ pro biologizaci a chemizaci výživy hospodářských zvířat inscenoval na přerovské výstavě expozici zaměřenou na nové formy výživy. Bylo to v době zavádění tzv. polosyntetické až syntetické výživy, která spočívala v používání kubánské melasy a močoviny především ve výkrmu skotu. Dále byla aktuální výživa telat napájením a zkoušením uklidňujících prostředků při dopravě a přesunech zvířat.

V té době nebyla zrovna nálada k propagaci křížení černostrakatého skotu skotem černostrakatým a výstava neměla tyto formy propagovat. Přesto či právě proto jsem vytvořil skupinku telat, kříženců, a to z tehdejšího státního statku Dubá, byť oficiálně k propagaci napájení pomocí gumových cucáků opatřených „slavíkem“ k docílení lepšího proslinění podávaného mléka.

Vznikla tak i příležitost pro JZD Slušovice a pro jeho jednu z prvních přidružených výrobní skupin živočišné výroby. Gumové cucáky tu nabízel pan František Čuba, otec docenta Čuby.

Černostrakatá telátka z Dubé budila obdiv návštěvníků a jejich přítomnost umožnila obohacovat výklad o důležitosti křížení s černostrakatým skotem a odhalovat černostrakaté krávy jako „polokrávy“.

Jeden lapsus však existoval. Přerovské děti především se chodily pomazlit s telaty a následně očekávaly i vstřícné chování byků na polosyntetické výživě ve vedlejší stáji.

Tehdy pan Kaňa, ošetřovatel byků z JZD Ostrožská Lhota, si vynutil nasazení oxyzepamu k uklidnění byků a k snížení nebezpečí možného maléru. Pro jistotu použil nadměrnou dávku a byky doslova uspal. Děti se následně mohly mazlit i s býky.

A ještě jedna vzpomínka na Přerov. Tehdy mi šéfoval ing. Karel Lamberk, vedoucí hlavní správy živočišné výroby ministerstva zemědělství. Byl z židovské rodiny a rodákem z Přerovska. Významné místo dlouhá léta zastával proto, že přišel z Ruska. Sice emigroval do Anglie, ale na sklonku války byl požádán dr. Benešem o přípravné jednání v Moskvě. Jeho minulost až později přišla na přetřes znamenající zásah.

Komunisté mu umožnili navštívit Izrael. Vždyť tamní kibucí a naše kolchozy měly dost podobného. Po návratu spolu s profesorem Lomem Karel Lamberk vykládal o svých dojmech a poznatcích. Mimo jiné říkal: „Víte, když se u nás vysloví slovo Žid, leckdo si řekne, pozor, jsou až moc chytrí“. Ale my Židé víme své. Vedle kategorie zvlášť chytrých existuje i kategorie méně chytrých, a do té jsem se při návštěvě záhy dostal.

To jsme byli na kibucu T.G.Masaryka a tam padla věta: „Karle, jseš tím velkým šéfem živočišné výroby v Československu a tak nám porad“. Dojíme méně než sousední kibuc R. Štefánika blížící se desítkám litrové dojivosti“. Dříve než jsem se ozval se však kdosi zeptal: „A jakou tam máte vlastně dojivost?“ Když jsem špitnul, že sotva dva tisíce, věděl jsem, že je zle, že jsem v jejich očích zákonitě v té druhé kategorii.

Karel Lamberk však v Izraeli poznal úžasný význam holštýnizace a byl jejím přívržencem a obhájcem. Žel, nakonec byl nucen znovu emigrovat, tentokrát do Německa, kde ve Frankfurtu nad Mohanem v devadesátých letech zemřel. V roce 2002 byla u nás vydána jeho knížička židovských příběhů právě z Přerovska.

Ale máme rok 2003 a já dlím na letošní chovatelské výstavě, kde chov holštýnek už je doma a kde vítězně táhne zejména Moravou. Vždyť jsou to právě horské a podhorské okresy Moravy, které byly holštýnkami opanovány. Ne za pomoci nějaké propagace, ale vlivem vynikajících výsledků právě v dojivosti a hlavně vlivem vynikající plemenářské práce.

Plemenářská práce je dirigována řadou společností a aktérů. Pád těch méně úspěšných by byl významným přínosem pro ještě větší šíření holštýnského skotu. Je tedy úkolem vlastních a reálných chovatelů, aby si uvědomili, skrze koho jít úspěšněji za lepšími a úspěšnými výsledky. Podkladů k rozpoznání s kým jít k spolehlivé konkurenceschopnosti je dost a dost. Jen chtít volit cestu spolehlivější existence. Každý ví, že všechny chovy v příštím čase neobstojí. Je nejvyšší čas řešení neodkládat.

Dejme si ještě otázku? Chovatelská výstava neměla žádné záporů? Připomenu jednu celou skupinu nedostatků.

Jsem pamětník. Poznal jsem dobu, kdy kráva byla opravdu živitelkou, kdy mléko bylo doslova elixírem ve znamení podvýživy i chudoby. I přesto, že kvalita mléka byla všelijaká. Jako kontrolní asistent jsem v nemálo případech sahal pipetou do dížky s mlékem k odebrání vzorku, kde plavala všelijaká nečistota z vemene krávy či z rukou dojičce. Následně však ona nečistota byla ještě přes síto a plachetku víceméně homogenizována do celkového objemu ve stáji nadojeného mléka. A mléko se pilo ve velkém i ve formě domácích výtvarů, ve formě kyselého, jednoduchých ale chutných měkkých sýrů, tvarohů či podmásli s kousky másla a to bylo opravdovou pochoutkou. Spotřeba na hlavu, na občana Československa patřila do špičky evropských států.

A dnes? O škodlivosti mléka se píše mnohé panflety. Podíl mléka na občanské spotřebě významně klesl a jen pramálo se vzpomíná. Přitom kvalita mléka tehdy a dnes je výrazně ve prospěch té dnešní.

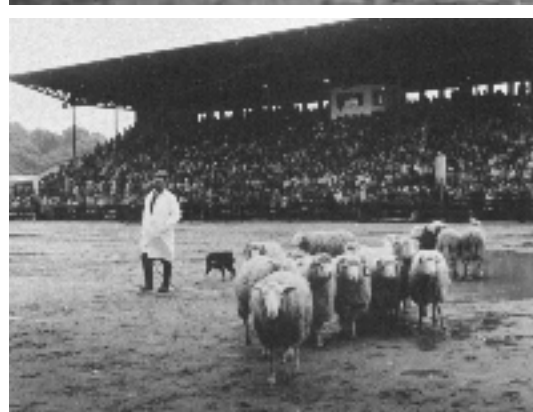
Mléko stále zůstává nenahraditelnou potravinou, ale žel spíše jen v teorii, ne v praxi. A proč vlastně? Hlavně proto, že trh opanovala řada potravinových produktů a nápojů ani zdaleka ne tak výživných a přitom spíše dražších a že výrobci těchto produktů mají z obnovy či pochopení významu mléka obavu a jeho znovunalezení všemožně brzdí či brání.

I tato přerovská výstava ukázala na úžasný pokrok v chovu dojnic, v jejich užitkovosti a v naprosto hygienickém získávání mléka. Co však přinesla výstava v záležitosti propagace mléka a mléčných výrobků? Pramálo! Našel jsem jen jednu útlu sekci ve vnitřním sektoru patřící mlékárně ve Valašském Meziříčí, která vzbudila zájem především o jogurty. Venkovní stánek mlékárny Kunín byl takový, že by se za něj styděl i pouhý zmrzlinář. A OLMA v Olomouci snad neexistuje? Existence mlékáren je odvislá na zemědělství, ale k zemědělství se zřejmě chová spíše nepřátelsky. Zapomíná asi, že k přežití lidstva je důležité jenom zemědělství, že zpracovatelé a obchodníci existovat nemusí. Uvědomí si to dříve mlékárny nebo zemědělci?

A ještě dovětek: Po prvním výstavním dnu spím v hotelu Sigma v Olomouci. Ráno jsem první u snídaně. Prostě zootechnický návyk na brzké vstávání. A hned dvě konstatování ne zrovna potěšitelné. V recepci jsou až na dva pokoje zavěšeny všechny klíče. Hotel je prostě bez hostů. Problémy nejsou tedy jen v zemědělství. Ani hotel však nevychází českému zemědělství vstříc. Žádám pohár mléka, i když na seznamu osmi typů snídaně není uvedeno. V odpověď přichází jen rozpačitý úsměv a slova „nemáme“. A následuje další renonc. Na snídaněovém máslu čtu: Minimáslo pre labužníkov, výrobca Maggle Waserburg, dovozca MKM Plavecký Mikuláš. A to je prosím v Olomouci OLMA, jedna z největších mlékáren v Česku. Prostě důsledek protizemědělské politiky. Vražedný i sebevražedný stav.

A tak se ve mně opět ozývá pamětník. Hotelová snídaně dříve? Ne, vždyť téměř všude se vždy našel mléčný bar, kde se člověk dobře a levně nasnídal a ještě vybavil svačínovým balíčkem třeba na bázi sýrů. K dovršení všeho z rádia zaslechnu nějaké věty o nutnosti založení marketinkové společnosti propagující a prosazující české produkty.

A tak jaký závěr? Dobré dojmy a pocity z přerovské chovatelské výstavy přece jen převládají. Jen jít cestou strůjcu této výstavy a bude lépe!

Ohlédnutí za výstavou PŘEROV
60-tá léta minulého století

... z chovu SKOTU

SOSA NOVÝ BÝK VYSOKO V MLÉČE

1H05588 Rich-J SOSA-ET *TV

Otec: Ha-Ho Cubby Manfred-ET

Matka: Sildahl-Eagle BW Spicey-ET, EX-90, 2E, VG-MS

4-03 3x 365 dní 28.118 kg mléka,

tuk 741 kg, protein 756 kg

OM: Maizefield Bellwood-ET

MM: Wilcoxview Blacks Sally-ET, VG-86, VG-MS, GMD

3-09 365 dní 14.215 kg mléka,

tuk 498 kg, protein 417 kg

Rich-J SOSA-ET *TV debutuje s vynikající plemennou hodnotou pro produkci mléka. Tento Manfredův syn dosáhl hodnot +1352 kg mléka, +30 kg proteinu a +34 kg tuku. Sosa se vyšplhal

do TOP 1% nejlepších býků v populaci pro Lifetime NetMerit (celoživotní ziskovost) s hodnotou LNM = +624 a TPI = 1714. Jeho původ je opravdu velice působivý: Manfred x EX-90, 2E Bellwood x VG-86 Blackstar x VG-86 Mark x EX-90, EX-MS, 2E Tradition.

Jeho dcery odrážejí skvostný typ této vyjímečné rodiny. Stejně jako jeho matka jsou i dcery Sosy velmi rámcové a hluboké, vykazující obrovskou konstituční sílu. V souladu s vysokým mlékem Sosa přenáší poctivě také dobře upnuté, mělké vemeno. Tento Manfredův syn je také zlepšovatel rozmístění struků.

Steve DeWall, inspector CRI, je Sosovými dcerami nadšen. „Jsou vysoké, pevné, širokého hrudníku,“ komentuje. „Šířka pokračuje až k zádi, kde je spousta místa pro vysoko upnuté, široké vemeno. Krávy jsou na korektních končetinách, vykazují strmou spěnkou.“ Z patnácti dcer, které DeWall viděl, věří, že to budou produktivní, bezproblémové krávy, které ve stádě vydrží dlouho. Sosa má +1,17 za vemeno, +0,84 za končetiny a +1,21 typ.

„Vysoká produkce a pevná stavba důležitých znaků typu Sosy kombinovaná s vysokou produkcí mléka jeho otce Manfreda znamená vyjímečnou možnost volby pro progresivního úspěšného producenta mléka,“ říká Michael Sleeper, viceprezident CRI pro mezinárodní marketing.

Sosa je využíván pro vysokou produkci a navíc má za sebou v rodině 4 generace excelentních a velmi dobře hodnocených plemenic. Jeho pozoruhodná matka, Sildahl-Eagle BW Spicey-ET, EX-90, 2E, VG-MS, byla nejlepší krávou v USA v produkci mléka a proteinu v roce 1999, s neuvěřitelnou dosaženou produkcí 4-03, 3x, 365 dní, 28.118 kg mléka, 741 kg tuku a 756 kg proteinu. Ke dnešnímu dni je to stále jediná kráva v Utahu, která za jedinou laktaci dosáhla 28.000 kg mléka.

Příběh Spicey je popisován jako „pohádka“ jejího majitele, Richarda Ortona, chovatele Sosy. Spicey byla nakoupena Ortonem ze Salemu, Utah, na aukci Watkins Country ve Washingtonu jako jalovice v roce 1996. „Jako Bellwoodka při tak neuvěřitelné produkci a typu v mateřské linii byla jedinou jalovičkou na trhu, která mě zaujala. Přihodil jsem jen jednou a byla moje. Tehdy jsem byl skoro zklamaný že jsem ji koupil, protože jsem nedomyslel jak ji převezu z Washingtonu až do Utahu.“ žertuje Orton nad vzpomínkou.

Spicey byla hodnocena ve dvou letech VG-86 s VG vemenem a ukončila první laktaci na 19.800 kg mléka. Vytvořila se skvěle a při druhém hodnocení zevnějšku dosáhla hodnocení EX. Dosáhla celoživotní užítkovosti za tři laktace přes 75.896 kg mléka ve stáji Ortona, který chová 200 ks krav ve volné stáji. „Spicey nikdy nepotřebovala nějaké speciální zacházení a práce s ní byla vždy zábavou,“ říká Orton. „Byla to fajn kráva ve všech směrech.“

Spicey měří 165 cm a když se ptají na její fenotyp, jednoduše říkáme: „Kráva která je hodnocena 2E-90 nepotřebuje speciální komentář.“

Van De Loo Sosa 570
dcera býka Rich-J Sosa-ET

Angie Coburn, specialista na mléčný skot v CRI, opakuje totéž: „Působivý rámec, kostra a vynikající upnutí vemene Spicey ihned upoutají vaši pozornost, její schopnosti produkovat mléko ani nepřipomínám,“ říká Coburn, který viděl Spicey ve věku tři let.

Orton přisuzuje vysokou produkci vyjímečné genetiky a „agresivnějšímu“ chování ve stáji. „Spicey vyjde z dojírny a okamžitě se jde nažrat.“ Dodává Orton. „Ona ví že úkolem jejího života je žrát a produkovat mléko a přesně to dělá.“ Spicey už nežije, ale její odkaz pokračuje v několika jalovicích ve stádě. Ještě žádná nedojí a Orton věří, že budou tak dobré jako Spicey. „Doufám že budu mít dobrou příležitost mít jinou krávu jako Spicey někdy v mém životě,“ zakončuje Orton. „Krávy jako ona se nerodí každý den.“

*Elsbend Sosa 143
dcera býka Rich-J Sosa-ET*

Další matkou v pořadí (bábou) je Wilcoxview Blacks Sally-ET, VG-86, VG-MS, dcera Blackstara s produkcí 14.200 kg mléka. Další matkou (prabábou) je Wilcoxview Walkway Sally, VG-86, VG-MS, DOM.

Ukončila laktaci za 365 dní na 12.324 kg mléka, 395 kg tuku a 347 kg proteinu koncem 80-tých let minulého století. Čtvrtá matka (praprabába) Sildahl-Eagle BW Skye-ET, vlastněná Stouder Holsteins, Wendell, Idaho, donedávna držela národní rekord v produkci proteinu na jedné laktaci. Spicey a její sestry byly kontraktovány na býčky různými plemenářskými společnostmi. „Je to úžasná rodina,“ shrnuje Coburn.

Sosa plní mléčné tanky, je zlepšovatel tuku a zlepšuje vemeno a končetiny. Tento Manfredův syn je ideální volba pro maximalizaci budoucí genetiky prostřednictvím jalovic. Sosa nabízí vítěznou kombinaci pro více mléka, vyšší profit a lepší krávy.

plemenné hodnoty: květen 2003
z materiálů firmy C.R.I. přeložila Lenka Kahánková, Genoservis a.s. Olomouc
606-706 549, genoservis.skot@atlas.cz

JUSTIN KOMPLEXNÍ BÝK – VÝBORNÁ PRODUKCE A TYP V JEDNOM

1H05579 O-BEE MANFRED JUSTIN-ET *CV

Otec: Ha-Ho Cubby Manfred-ET

Matka: Meier-Meadows El Jezebel-ET, EX-92, EX-MS, GMD, DOM
4-02 365 dní 15.913 kg mléka,
tuk 4,4% 698 kg, protein 3,3% 529 kg

OM: Emprise Bell Elton

MM: Meier-Meadows Melwood Jacki, VG-87, VG-MS, DOM
2-11 365 dní 12.637 kg mléka,
tuk 3,7% 468 kg, protein 2,9% 370 kg

1H05579 JUSTIN *CV je další novinkou v naší nabídce holštýnských býků z CRI. Podle květnových hodnot v USA dosáhl TPI +1682 a vyšplhal se tak na 15. místo v oficiální TOP TPI USA.

Tento opět Manfredův potomek dosáhl LNM +578, je vynikajícím zlepšovatelem končetin (PH +2,39) a typu (PH +1,34). Má nízké procento obtížných porodů (8%) takže je vhodný i na jalovice. Patří také mezi zlepšovatele mléčných složek, protein +0,06% a 32 kg, tuk +0,04% a 36 kg.

... z chovu SKOTU

*Betcher Justin Hazel
dcera býka O-Bee Manfred Justin-ET*

Justin se výborně hodí do moderní mléčné stáje, přenáší vysokou produkci, vynikající končetiny a dobré vemeno. „Justinovy dcery mají širokou záď, jsou konstitučně pevné se silnými pevnými končetinami,“ říká Steve DeWall, inspektor CRI. Jeho dcery které DeWall viděl jsou kopií lineárního hodnocení – konstitučně pevné pokud sledujeme rámeček zezadu. Justin také zlepšuje postoj končetin – strmá spěnka (+2,10). „Dcery Justina jsou bezproblémové krávy přesně pro volné stáje,“ dodává DeWall. Viděl asi 10 Justinových dcer ve Wisconsinu, Minnesotě a Iowa.

Justin je z rodiny „Jezebel“ na farmě O-Bee, což je volná stáj s 200 kravami lokalizovaná v severní Illinois. Mateřská linie Justina dosáhla vysoké produkce mléka, což se výborně projevilo na třech volných stájích které stojí právě v severním Illinois. „Několik členů této rodiny bylo prodáno a výborně dojí v jiných velkých stájích. Některé z nich jsou vyjímečné krávy ve stádě, ukazující že rodina se pro produkci dnešního producenta mléka hodí výborně.“

Justinova matka je Meier-Meadows El Jezebel-ET, EX-92 Elton s excelentním vemenem. Tato kráva oceněná zlatou medailí a titulem „Kráva s nejvyšším užitekem“ („Dam of Merit“ – DOM) dosáhla maximální laktace ve věku 4-02, 365 dní, 15.913 kg mléka, protein 4,4% 698 kg, tuk 3,3% 529 kg.

„Jezebel je vysoké, pevné zvíře s vynikajícím vemenem a skvělými končetinami,“ říká Gaylon Obert, chovatel Justina. Obert naznačuje že jejím nejsilnějším rysem je prověřená schopnost přenášet své kladné vlastnosti. „Viděli jsme jak její skvělé vemeno, končetiny a vysoká produkce je přenášena (děděna) na její dcery a ani nezáleželo, kterým býkem byla dcera připuštěna.“

Obert vyplachoval Jezebel velice intenzivně, výsledkem je víc jak 20 dcer a 13 synů kontraktovaných plemenářskými firmami v USA. Jezebel je stále na farmě O-Bee i ve svých devíti letech věku a stále se vyplachuje. Jezebel a její dcery vytvořily nespočet obchodních příležitostí pro Oberta. Vlastní několik plných sester Justina včetně tří VG dcer po Formationovi a Winchestrovi. O-Bee Formation Josey-ET, VG-89, se otelila ve dvou letech a za 365 dní dosáhla produkce 16.878 kg mléka, tuk 3,7%, 631 kg, protein 3,1%, 521 kg. O-Bee Winchester Jenelle-ET, VG-85 ve dvou letech ukončila za 365 dní první laktaci na 15.748 kg mléka, tuk 3,6%, 568 kg, protein 2,9%, 503 kg. Přes různé kontrakty plemenářských organizací a prodejem svých potomků „nastřádala“ kolem 100.000 USD. Josey i Jenelle měli býky kteří byli nakontraktováni do Japonska.

Obert prodal šest plných sester Justina jako jalovičky za průměrnou cenu 7.500 USD v roce 1999 na aukci v Bransonu, Missouri. Jedna z těchto sester, O-Bee Terry Judith-ET, byla prodána za 17.000 USD. Nyní je ve vlastnictví Golden-Oaks farmy, Wauconda, Illinois, kde ukončila za 365 dní první laktaci na 15.186 kg mléka, tuk 610 kg a protein 477 kg. Druhá laktace bude pravděpodobně přes 16.000 kg mléka. Farma Golden Oaks vlastní také jinou plnou sestru, O-Bee Aaron Jinnie-ET, VG-85, EX-FL, EX-MS, která na první laktaci nadojila 16.783 kg mléka.

Obě sestry na Golden Oaks jsou tedy vysoko nad průměrem stáda. „Jsou velice zdravé a velice dobře se pohybují,“ říká Nate Janssen, manažer stáda. „Dera Aarona je top kráva ve 300-hlavém stádě dvouletek. Z pohledu typu velmi dobře prezentují velikost těla, konstituci a šířku hrudníku,“ komentuje Janssen. Farma Golden Oaks je velká, moderní volná stáj s průměrem produkce 12.247 kg mléka.

„Jezebel (Justinova matka) je opravdu pevná a tuto konstituční pevnost výborně přenáší i na své potomstvo,“ říká Obert. „Věřím že to je důvod proč i její dcery si vedou tak skvěle.“

*Brogan Justin # 22
dcera býka O-Bee Manfred Justin-ET*

... z chovu SKOTU

Obert nakoupil Meier-Meadows El Jezebel jako pětíměsíční tele na aukci v Illinois v roce 1994, aby podpořil svůj holštýnský program. Byla vybrána jako volba z Meier-Meadows Melwood Jacki, báby Justina. Jezebel byla volba ze dvou, říká Obert, ale ona byla větší, mléčnější a ušlechtlejší v kostech než její sestra. Justinova bába je Meier-Meadows Melwood Jacki, VG-87, VG-MS. Dcera Melwooda, s titulem „Dam of Merit“ dosáhla užitkovosti 12.637 kg mléka, 468 kg tuku a 370 kg proteinu, celoživotní produkce dosáhla 46.144 kg mléka, tuk 1.672 kg a protein 1.341 kg.

Prabába, Clearfield Mark Jakoba, dosáhla maximální laktace (první) za 365 dní 10.369 kg mléka, tuk 357 kg a 276 kg protein. Praprabába, Clearfield Bova Janette, VG-88, vyprodukovala na maximální laktaci 16.529 kg mléka, 513 kg tuku a 402 kg proteinu na konci 80-tých let. Tato dlouhověká dcera po Bova vyprodukovala za osm laktací za život 112.351 kg mléka, tuk 3.533 kg a protein 2.492 kg.

Justin je klíčem pro zvýšení profitu, produkuje bezproblémové, dlouhověké krávy.

Je na špičce býků pro utváření končetin.

S vysokým TPI patří do vážené rodiny s vysokou produkcí mléka.

Je to komplexní býk pro farmáře, kterým příjem zajišťuje především mléko.

plemenné hodnoty: květen 2003
z materiálů firmy C.R.I. přeložila Lenka Kahánková, Genoservis a.s. Olomouc
606-706 549, genoservis.skot@atlas.cz

CAPITOL VYNIKAJÍCÍ VEMENO, SKVOSTNÁ RODINA

1H06517 Wa-Del CAPITOL-ET *TV

Otec: Ladys-Manor Winchester-ET

Matka: Wa-Del Converse Charla, VG-88, EX-MS, DOM

2-03 365 dní 13.111 kg mléka,
tuk 3,8% 494 kg, protein 3,1% 404 kg

OM: Highlight Converse-ET

MM: Wa-Del Cleitus Cindy-ET, EX-92, EEEEE, 2E, GMD, DOM

6-07 365 dní 15.295 kg mléka,
tuk 4,0% 618 kg, protein 3,1% 475 kg

1H06517 CAPITOL *TV je dalším novým bykem v naší nabídce, s Lifetime Net Merit +532, v top 5% populace. Syn Winchestera nabízí zajímavý soubor produkce i typu (PH typu +1,26). Je zlepšovatel produkce (+968 kg mléka) a tuku (PH +0,03% 39 kg. CAPITOL je vynikajícím bykem i pro jalovice (8% obtížných porodů). Jeho dcery jsou vysokoprodukční krávy s vynikajícím vemem (PH +1,08). CAPITOL přenáší široké, vysoko upnuté zadní vemeno, blízko rozmístěné struky, charakteristické pro tuto rodinu. Jeho plemenné hodnoty zevnějšku pro zadní vemeno jsou opravdu výborné: šířka +2,08 a výška upnutí +2,41.

„Dcery jsou velmi vyrovnané krávy, od hrudníku přes horní linii až po skloněnou zád' ... ale co je nepřehlédnutelné jsou jejich super vemena,“ říká Mike Yoder, koordinátor programu CRI. Yorder viděl jeho dcery a členy jeho skvostné rodiny na severovýchodě USA. Yorder komentoval jeho dcery jako krávy s extrémně dobrými vemeny, podobně jako „Cindy“. Jeho mateřská linie zahrnuje tři generace excelentně a velmi dobře hodnocených krav s excelentními vemeny.

Bába je velmi dobře známá Wa-Del Cleitus Cindy, EX-92, EX-MS, 2E, GMD, DOM, která je vysoce hodnocenou matkou byka 1H04438 Challenger a Convincer a bábou byka 1H06345 Comet.

Matkou CAPITOLa je Wa-Del Converse Charla-ET, VG-88, EX-MS, DOM. Je jednou ze tří dcer Converse z Cindy. Maximální laktace za 365 dní (první) dosáhla 13.111 kg mléka, tuk 492 kg a protein 404 kg.

... z chovu SKOTU

Kehljam Capitol # 253
dcera byka Wa-Del Capitol-ET TV TL

Mars.

Wadel vlastní několik členů této prověřené rodiny včetně plné sestry CAPITOLA a dvou polosester od Mattie G a Corky. Plná sestra CAPITOLA, Wa-Del Carissa-ET, ukončila první laktaci ve 365 dnech na 12.092 kg mléka, tuk 534 kg a protein 388 kg. Nyní je na druhé laktaci, za 236 dnů nadojila 9.226 kg mléka, tuk 418 kg a 264 kg protein.

„Polosestra od Mattie G je pravděpodobně nejlepší ze sester,“ říká Wadel. Wa-Del Cecilia-ET, hodnocená VG-86 jako dvouletka, ukončila první laktaci na 15.050 kg mléka při 615 kg tuku a 488 kg proteinu. Byla vyplachovaná a měla několik kontraktů, včetně jednoho syna po Garterovi který bude firmou CRI testován ve Francii.

CAPITOL je specialista na produkci a vemeno. Je velmi přitažlivý pro hodně trhů protože zlepšuje také tuk, zvyšuje mléko a je také vynikající typář.

Tento býk po Winchestrovi je prvotřídním býkem z prověřené, produkční rodiny.

plemenné hodnoty: květen 2003
z materiálů firmy C.R.I. přeložila Lenka Kahánková, Genoservis a.s. Olomouc
606-706 549, genoservis.skot@atlas.cz

NOVÝ VÝPOČET PLODNOSTI KRAV

Od února 2003 uvádí USDA v přehledu býků nový genetický index zvaný „*Daughter Pregnancy Rate*“ (DPR) – Míra plodnosti dcer. V následujícím článku uvádíme vysvětlení tohoto nového indexu.

„Co mám dělat, aby moje vysokoprodukční krávy zabřezly?“ Tuto otázku zřejmě dostává spousta veterinářů, konzultantů, výživářů a reprodukčních specialistů v poslední době. Nyní přichází genetika s jistou možností řešení.

Reprodukce je komplexní proces, zahrnující skoro vše z prostředí, ve kterém kráva žije. Pro zjednodušení můžeme všechny negativně působící faktory pojmenovat „stresem krav“. Mnoho stád již v průměru dojí více jak 13.608 kg a fyziologické změny s tím spojené si lze představit.

Seznam faktorů, které ovlivňují reprodukci, je dlouhý.

Začněme ustájením – krávy tráví více a více času na betonové podlaze, a to není zrovna optimální povrch pro projevení říjových příznaků.

Co takhle pracovní síla? Farmy jsou stále větší a nároky na pracovníky se zvětšují. Krmení je také na seznamu, krávy žerou „vysokooktanovou dietu“ a to ve velkých množstvích. A co počasí? Většina velkých farem USA je v polopouštních oblastech, což také zrovna reprodukci nepřidá.

Praktiky managementu, jako podávání BST, tak trochu odsouvají do pozadí reprodukci, protože farmáři tolik neztrácejí, i když se jim prodlužuje servis perioda.

Specialisté na reprodukci mají programy, které umožní krávy zapustit dříve a častěji bez ohledu na detekci říje.

Kdy přichází do hry genetika? Recesivní vady jako CVM nebo DUMPS postihují reprodukci tím, že mají na svědomí embryonální odumrtě a zmetání. Svědomí má na svědomí i stupeň inbreedingu, který je na vzestupu u většiny mléčných plemen. Pravděpodobně největším viníkem zhoršené reprodukce bude selekce na vysokou mléčnou produkci. Vytvořili jsme vysokoužitkové krávy, které mohou mobilizovat tělní rezervy a využít živiny z krmení k tomu, aby vydělaly peníze. Konečně, negativní vztah mezi produkcí a reprodukcí je dobře znám: genetická korelace mezi produkcí mléka a servis periodou je cca +0,35. Během posledních 40 let jsme zdvojnásobili mléčnou produkci (z části díky genetické selekci na užitkovost). Za tu dobu se však také servis perioda zvedla o 40 dní. Ani se nezkoušela přímá selekce na zlepšení plodnosti, protože heritabilita plodnosti krav má jen 4% (hlavní vliv má prostředí). Ale k selekci dochází nepřímě během posledních let díky znaku „Productive Life“ (PL) = Produktivní délka života. Genetická korelace mezi PL a servis periodou je -0,6, je to dvakrát více jak mezi PL a jinými významnými znaky. Je to jednoduché: pokud krávy nezabřeznou, jsou brakovány.

Genetická selekce pro plodnost je závislá na několika zdrojích dat. Nejvíce se využívá délky servis periody čerpané z dat KU, kdy se sledují data narozených telat. I když některé krávy se již znova neotělí, jejich jalové dny se stále používají i přesto, že nemohou být ověřeny dalším otelením. Z druhé strany, někteří chovatelé nevedou záznamy o inseminaci a zabřeznutí, takže délka březosti se u nich paušálně stanovuje na 280 dní a podle ní se zpětně stanovuje délka mezidobí a délka servis periody. Pokud kráva je pro sterilitu brakována, je jí přiřazen určitý počet jalových dnů (od porodu do brakace). Pro výpočet hodnot plodnosti se využívá stejného Animal modelu, jako pro plemennou hodnotu mléka, typ a jiné znaky, vzhledem k ustájení a věku krav atd.

Plemenná hodnota (PH) pro plodnost je publikována jako DPR (Míra plodnosti dcer). Mnoho chovatelů v USA sleduje březost v intervalu 21 dní a využívá k tomu i patriční software. Výpočet této březosti je relativně jednoduchý. Zvolte si interval 21 dní (délka normálního říjového cyklu), a pak dělte počet krav, které v tomto období zabřezly, počtem krav, které byly v tomto období inseminovány. Podle národního genetického výpočtu, všechny jalové krávy, které ještě nedosáhly 250 dnů po porodu, jsou určeny k zapuštění. Ačkoliv jsou originální dat uváděna jako jalové dny (servis perioda), DPR za 21 dní může být získána pomocí jednoduchého odhadu. V praxi se s každým zvýšením o 1% DPR snižuje počet jalových dnů o 4 a naopak.

DPR vyjadřuje schopnost krav k návratu do normálního reprodukčního stavu po otelení, projevení říje, zabřeznutí po inseminaci a tím vede k zlepšování březosti.

Podívejme se nyní na příklad některých byků, viz. tabulka. Použili jsme starší, ale velmi používané a známé byky. Například, pokud vaše stádo má březost za 21 dní cca 20%, dcery po byku Infinity by měly mít březost v tomto intervalu 23,2%. Takže, pokud vaše průměrná servis perioda je 153 dní, u dcer Infinity můžete očekávat 140 dní. Můžete vysledovat, že dcery po bycích

s nejlepší DPR mají březost o 2-3% větší, než jiné krávy ve vašem stádě. Naopak dcery byků s nízkým DPR mohou mít březost za 21 dní pod 2-3% vaší průměrné hodnoty. Pokud se podíváte na rozdíl mezi nejlepšími a nejhoršími byky pro tento znak, může tato diference činit více jak 3 týdny servis periody!

Pokud se rozhodnete používat DPR jako selekční znak, ještě si přečtete následující odstavce.

Opakovatelnost tohoto znaku je nízká u byků, kteří mají dcery zatím jen z prvního nasazení. Dědivost plodnosti krav má jen 4%. Takže většina byků má opakovatelnost DPR mezi 55 a 65%, vliv původu je v tomto případě důležitý faktor.

Hodnoty u některých byků se mohou měnit, tak jak přicházejí nové informace. Je to zřejmé u byků s nízkou opakovatelností, kterým se DPR může měnit podle toho, jak přicházejí z chovů nové informace o březosti, mezidobí a brakaci z důvodů reprodukčních problémů během života byka.

Mezi zjištěním první plemenné hodnoty (PH) pro kg mléka daného byka a jeho PH pro DPR je určitý časový skluz. Toto zpoždění může trvat tři a více zveřejnění PH, protože musíme čekat na krávy, které zabřezly před uveřejněním PH byka a nebo se čeká na otelení krav, které jsou ve stádech, kde se nezaznamenává inseminace.

Řada byků s vysokou PH pro mléko, tuk a protein má negativní hodnotu DPR.

Pamatujte si, produkce a reprodukce má negativní genetickou korelaci a jen málo byků má dobré oba znaky. Nemůžete ignorovat všechny byky, kteří jsou průměrní, nebo lehce pod průměrem pro plodnost, ale jsou vynikající pro ostatní ekonomicky důležitější znaky.

Pozor! DPR není to samé, jako ERRCR.

DPR vyjadřuje samičí plodnost (schopnost krav cyklovat, projevit říji a zabřeznout v určitém čase). Naopak ERRCR vyjadřuje samčí plodnost (schopnost byka produkovat fertilní semeno), která má vliv na březost. Samičí a samčí plodnost jsou dva nezávislé znaky a oba jsou použitelné v předpovědi úspěchu v reprodukci.

DPR je nový znak a my se stále učíme, jak ho používat.

Distributoři semene, insemináčnickí technici, veterináři a někteří genetici vám hned neodpoví na všechny otázky. Chce to ještě čas k prostudování hodnoty DPR u vašich oblíbených byků a jejich změnu v čase. Je třeba vidět DPR jako první krok ke genetickému zlepšení plodnosti.

Oficiální hodnoty DPR byly zveřejněny v únoru 2003 a detaily, včetně její kalkulace, budou zveřejněny v následujících měsících. Tak, jak se budou zlepšovat statistická analýza reprodukčních dat a informace z inseminace, vyšetření březosti palpací nebo ultrazvukem, tak se časem bude zlepšovat a zpřesňovat i výpočet hodnot plodnosti.

Horizons, únor 2003
podle Dr. Kent Weigel, Dr. Paul VanRaden
přeložil Lumír Dvorský, Genoservis a.s. – PS Frydek-
Místek,
602-515 176, genoservisfm@iol.cz

JE ZABŘEZÁVÁNÍ KRAV TAKOVÝ PROBLÉM ?

Co mohu udělat, aby mé vysokoprodukční dojnice zabřezly? Touto otázkou se pravděpodobně zabývá na farmě mnoho lidí, počínaje zootechnikem, přes veterinárního lékaře, konzultanta – výživáře, genetika – plemenáře a konče inseminačním technikem. A na tuto otázku se odpověď hledá stále usilovněji a usilovněji.

Proč taková pozornost tolika různých profesí? Protože reprodukce dojnic je komplexní proces, který může a je ovlivňován téměř vším, co se spolupodílí na vytváření vnějšího prostředí dojnic. Výčet těchto faktorů by byl velmi dlouhý a určitě i neúplný. Podívejme se na ustájení – dojnice tráví převážnou část svého produkčního života stáním na podlaze. A jestliže povrchová úprava podlahy potlačuje projevení zevních příznaků říje?

Co pracovní vytížení zootechnika? Stavy zvířat na farmách se stále zvyšují, do pracovní náplně manažera chovu přibývají činnosti, které dříve vykonával někdo jiný. Výživář ve svých krmných dávkách naplňuje potřeby dojnic z hlediska dusíku, energie, makroprvků, vitamínů a mikroelementů, často v praxi přeceňovaných.

stávají citlivějšími k vyšším teplotám. Ty reprodukci rovněž neprospívají.

V poslední době se začíná při selekci býků prosazovat i kritérium snadnosti zabřezávání plemenic.

Tímto článkem bychom chtěli zootechnikům nastínit některé z cest, které mohou použít při hledání odpovědi na otázku v úvodu. Protože jsou to právě oni, kteří mají na farmě největší zodpovědnost za březost, servis periodu, inseminační index a délku mezidobí.

Klíčem k dobrému zabřezávání dojnic je a bude správná detekce říje

Více než polovina říjících se dojnic se přitom projevuje v nočních hodinách. A už tu máme velký problém, protože pracovní doba zootechniků v nejlepším případě začíná ranním dojením a končí dojením večerním. Systém kolektivní zodpovědnosti ve smyslu „kdo vidí, ten hlásí“ nevede většinou k nikterak oslňujícím výsledkům. Proto člověk vymyslel a určitě ještě vymyslí mnohé, co by mu tuto životně důležitou činnost v reprodukci ulehčilo nebo částečně nahradilo.

První možností zootechnika je trávit na farmě mezi zvířaty tolik času, že postřehne většinu probíhajících říjí. Je to způsob možný a i úspěšný, ale je vykoupený velkým množstvím hodin nad rámec normální pracovní doby.

Druhou možností je zakoupení techniky, pracující na principu monitorování pohybové aktivity dojnic, jejíž zvýšení může signalizovat říji. Pedometry či aktivometry ale poskytují věrohodné údaje pouze za předpokladu funkčního stavu paznehtů, nekouzavých povrchů podlah, nepřemísťování dojnic mezi skupinami.

Další možností zootechnika je využití některého z reprodukčních programů hormonální přípravy dojnic na přípuštění. Výhodou reprodukčních schémat je skutečnost, že vkládá do reprodukce systematickost, která se v delším časovém úseku projeví vždy pozitivně. Další výhodou je i nesrovnatelně nižší finanční náročnost oproti již zmiňovaným pedometrům nebo aktivometrům.

Jedním z nejjednodušších programů je využití luteolytického účinku prostaglandinů (Oestrophanu) na žluté tělísko na vaječniku. Tento systém je v praxi hojně používán s různou úspěšností. V chovech, kde dobře funguje vyhledávání říje, je touto metodou dosahováno uspokojivých výsledků. Velmi častou chybou ale bývá, že sledování říje a následně inseminace dojnic se zužuje na 3.– 4. den po aplikaci hormonálního preparátu. Přitom se dojnice může běhat už druhý a nebo i pátý, šestý den po aplikaci. Často bývají všechny dojnice, kterým byl Oestrophan injikován, za 3 dny připravené inseminačnímu technikovi a ten na základě rektálního vyšetření inseminuje. Je třeba si uvědomit, že prostaglandiny se říje nevyhledává, nýbrž vyvolává.

V praxi se osvědčuje následující schéma aplikace prostaglandinů. Nejprve si zvolím délku intervalu. Nebudeme polemizovat, zda je lepší 60 nebo 80 dní. Všem dojnicím, které dosáhly této hodnoty, aplikuji v pondělí Oestrophan bez předchozí revize vaječníků a dělohy. Připouštím pouze dojnice s projevenou říjí. Další pondělí znovu aplikuji Oestrophan dojnicím, které jsem na první OE nepřipustil. Opět připouštím pouze dojnice, které se běhají. Třetí pondělí dojnice, které jsem dosud po 2 oestrophanech nepřipustil, zařazuji do ovsynch programu.

1. pondělí Oestrophan a inseminuji při říjí
2. pondělí Oestrophan a inseminuji při říjí
3. pondělí nezapuštěné dojnice po předchozích oestropanech zařazuji do ovsynch programu

Ovsynch program

3. pondělí Supergestran 1- 2 ampule
4. pondělí Oestrophan
- středa Supergestran 1 ampule - za 48 hodin po Oestrophanu
- čtvrtek inseminace všech dojnic - za 16 – 20 hodin po Supergestranu

Inseminují se všechny dojnice, i bez příznaků říje. Vyjimku tvoří dojnice, u kterých se objeví hnísavý výtok (endometritida) a nebo krev (je již pozdě, ovulace již proběhla). Výhodou tohoto postupu je, že téměř odpadá vyhledávání říjí. Plemenice se inseminují v přesně stanovený čas, tak aby byly splněny základní předpoklady oplození: načasovaná ovulace, zrání vajíčka v pohlavním aparátu dojnice, kapacitace spermií a jejich dostatečná přežitelnost a oplozeníschopnost. Tento postup se dá použít i samostatně bez předchozích dvou aplikací Oestrophanu (v chovech s nefungujícím vyhledáváním říjí) a lze ho s úspěchem využít jako léčbu ovariálních cyst.

Protože se někdy setkávám s nedůvěrou až odporem k tomuto programu, uvádím zde konkrétní výsledky z podniku ZDV Krchleby, kde tento systém využíváme již třetím rokem. V tomto chovu se do ovsynch protokolu zařazují dojnice 60 dní po otelení a následně pak ty, které se přeběhly, byly zjištěny jako jalové nebo s cystami na ovarích.

Rok 2001	370 inseminací	březost 45,9%	uzávěrky 5.979 l
Rok 2002	422 inseminací	březost 47,1%	uzávěrky 6.790 l
Rok 2003	zatím 106 inseminací	březost 58,5%	uzávěrky 7.920 l

S rostoucí užitkovostí nemusí nutně docházet ke zhoršování reprodukčních parametrů.

Hodně úspěchů při inseminaci přeji

Miroslav Novák, Genoservis poradenství s.r.o., tel.: 606 615 418, e-mail: novak.kosice@mybox.cz
Luboš Suchý, zootechnik ZDV Krchleby, tel.: 602 487 353

DESET PRIORIT NUTNÝCH PRO ÚSPĚCH V REPRODUKCI

1. Zkrmujte kravám před otelením speciální dávku, která je připraví na poporodní období a maximalizuje jejich příjem sušiny po porodu. Ostře sledujte krávy první týdny po otelení, případné metabolické problémy řešte ihned. Krávy, které ztratí více jak 1 bod z kondice, mají velké problémy se zabřeznutím.
2. Problémům předcházejte. Zabezpečte čistý, suchý dobře nastlaný porodní kotec. Řešte ihned metritidy, mastitidy a přebíhání.
3. Stanovte si počet dní pro svůj inseminační interval a učiňte jej kontrolním bodem, od kterého se odvíjí váš reprodukční program (synchronizace, léčení, brakace atd.). Dobrá detekce říje je nejdůležitějším faktorem který ovlivňuje procento březosti.
4. Denně procházejte stáj, sledujte zvířata na volném ustájení a pátrejte po kravách, které jsou ochotny k páření (stojí, když na ně ostatní skáčí), nebo které mají ostatní říjové příznaky.
5. Stanovte operativní postup pro detekci říje, její zaznamenání a načasování inseminace. Zvolte osobu zodpovědnou za reprodukci stáda.
6. Pokud sledování říje není vaší denní prioritou, zvolte vhodný synchronizační program s načasovanou inseminací, nebo použijte pomůcky pro zjišťování říje, které vám pomohou snížit inseminační interval.
7. Nedělejte chyby v manipulaci se spermatem v technice inseminace. Inseminační katetry a ostatní pomůcky mají být čisté a desinfikované. Deponujte sperma přímo do krčku, nebo do těla děložního.
8. Zjišťování březosti by musí být pravidelné a v určitém časovém intervalu. Protože mastitidy mají vliv na embryonální odumrtí, omezte mastitidy.
9. Zavedte efektivní vakcinační program ve spolupráci s vaším veterinářem.
10. Účinně zlepšete komfort krav, stav paznehtů, a podlah ve stáji.

Horizons, únor 2003

Podle Larry Swartz přeložil Lumír Dvorský, Genoservis a.s. – PS Frýdek-Místek, 602-515 176, genoservisfm@iol.cz

POMOC PŘI TELENÍ: NEDĚLÁTE VÍCE ŠKODY JAK UŽITKU?

Běžný zootechnický úkon jakým je pomoc při otelení, nemusí vždy zůstat bez následků. Naopak může být zdrojem řady komplikací.

V porovnání s normálními porody bez asistence může špatně vedený porod vést k zadržení lůžka a metritidám. Náš chovatelský instinkt nám říká, že musíme být „nutně“ nápomocni u každého telení, i když se očividně jedná o bezproblémový porod. Musíme se naučit tomu, že ne všechny krávy v tomto případě potřebují naši pomoc. Umělé urychlení porodu telete často nadělá více škody jak užitku.

Násilné protržení plodového vaku je běžnou chybou chovatelů. Tento plodový obal chrání tele před intenzivním tlakem při kontrakcích a pomáhá rozšiřovat děložní krček. Pokud ho roztrhneme, musí tele roztahovat děložní krček svou hlavou a hrudí, aby došlo ke kontrakcím dělohy. To jen prodlužuje telení a zvyšuje tlak kontrakcí na tělo telete.

Další častou chybou, je zbrklé „tahání“ telete z krávy ven ještě před tím, než je krček zcela otevřen. Toto násilí na porodních cestách a teleti vede k jizvám, srůstům, retencím a metritidám. Takto vytažená telata mohou být zraněná a stresovaná.

Ve následujícím shrnutí uvádíme několik doporučení:

- Buďte trpěliví. Kompletní roztažení děložního krčku je nejdelsí částí porodu. Kráva potřebuje k otelení přibližně 4 hodiny a jalovice až 6 hodin.
- Nikdy neprotrhněte plodový vak. Zjištění pozice telete a stupně otevření krčku může proběhnout i bez tohoto zákroku.
- Pokud již musíte pomoci, tahejte jen při kontrakcích a v přestávkách udržujte stále provázky napnuté. Pokud je již tele z větší části vytaženo, změňte úhel tahu směrem k vemeni, aby se zabránilo poranění krávy.
- Dodržujte striktně zásady desinfekce, aby se zabránilo kontaminaci porodních cest.
- Volejte svého veterináře, pokud tele nemůžete po 30 minutách marných pokusů vytáhnout.

*Doporučujeme všem chovatelům, aby dobře naučili své zaměstnance telit.
Vždyť dobré otelení je základem pro úspěšnou laktaci a nové zabřeznutí!*

Bovine Veterinarian, únor 2003
přeložil Lumír Dvorský, Genoservis a.s. – PS Frýdek-Místek,
602-515 176, genoservisfm@iol.cz

UŠETŘETE PENÍZE NA OBNOVĚ STÁDA

Jalovice na obnovu stáda jsou třetím největším nákladem po krmivu a práci. Přesně ocenit náklady na zařazení jalovice do stáda není jednoduché vzhledem k širokému spektru vstupů potřebných pro jejich odchov.

V tomto článku se podíváme na faktory, které ovlivňují celkové náklady na odchov jalovic, včetně procenta brakace, věku při prvním otelení, úhynu telat a mezidobí. Poradíme vám, jak investovat svoje peníze tak, aby jste dosáhli redukce nákladů při odchovu jalovic.

Začneme s jedním klíčovým místem – rozhodnutí, která provádíme v odchovu jalovic, se následně promítají do zbytku farmy. Stejně tak se provoz farmy promítá do odchovu mladého dobytka.

Na farmách v Pensylvánii používají dynamický model, který zpracovává náklady a faremní data. Do programu byla zadána tato kritéria: věk při prvním otelení (25 měsíců), mezidobí (13 měsíců), brakaci krav (25%) a úhyn telat do odstavu (10%). To vyjadřovalo průměrné hodnoty pro Pensylvánii a farmy v ostatních částech USA.

Tato čísla nemusí zrovna vyjadřovat skutečnost na vašich farmách, ale může ukázat na trendy, které mohou mít uplatnění i u vás.

Jak ušetřit peníze?

Naši analytici zjistili, že s každým snížením brakace krav o 1% klesají náklady na obnovu stáda o 4,9%. To je nejlepší cesta, jak efektivně zredukovat náklady na odchov – odchovávat menší počet jalovic, nebo přebytky prodat. Druhou cestou, jak zredukovat náklady, je redukce věku jalovic při prvním otelení. Každý měsíc, kterým snížíte věk při prvním otelení, vám ušetří 4,3% v nákladech na odchov jalovic. To znamená, že snížíte věk při prvním otelení z 25 na 24, nebo z 24 na 23 měsíců. To není zrovna snadná a krátkodobá záležitost, ale dají se na ní ušetřit pěkné peníze.

Redukce mezidobí má menší vliv na úsporu nákladů. Každý měsíc, o který zkrátíte mezidobí, vám ušetří 0,1% nákladů na jalovice. Redukcí úhynu do odstavu o 1% (z 10 na 9%) vám ušetří 0,3% nákladů.

Co dodat?

Otázka, kterou si můžete sami položit, je: mohu udělat změny v odchovu, které mi vydělají peníze? Pokud například vaše farma s cca 100 kusy krav utratí ročně 32.344 USD za odchov jalovic, každé 1% snížené brakace krav vám přinese 1.548 USD. Pokud snížíte věk při prvním otelení o týden, vrátí se vám 347,5 USD. Pokud zredukujeme mortalitu o 1%, ušetříme dalších 103 USD atd.

Pokud vaše farma nemá v pořádku zmiňované parametry, zamyslete se, kde vyhazujete peníze oknem a proveďte změny, které vám pomohou srazit náklady dolů.

Pamatujte: Každé 1%, o které snížíte brakaci krav, sníží náklady na odchov jalovic o 4,9%.

Každý měsíc, o který snížíte věk při prvním otelení, vám ušetří 4,3% nákladů.

Hoard's Dairyman, březen 2003

Podle Peter Tozer, Jud Heinrichs přeložil Lumír Dvorský, Genoservis a.s. – PS Frýdek-Místek, 602-515 176, genoservisfm@iol.cz

KOMFORT KRAV

Když stavbaři, bankéři, farmáři a další dají hlavy dohromady za účelem vzniku nové stáje, většinou tam ještě někdo důležitý schází - je to kráva a její potřeby.

Protože krávy nemohou mluvit, je na lidech, aby vyzorovali, co potřebují.

S budováním nových stájí je třeba brát v potaz otázku komfortu krav.

Mléčná produkce a reprodukce je na pohodlí ustájení značně závislá.

V tomto článku uvádíme body, které mají hlavní vliv na komfort krav.

Laminitida

Vztah mezi acidózou a laminitidou byl již dávno popsán. Dalším rizikovým faktorem je pobyt zvířat na betonové podlaze. Pokud má kráva pohodlné lehací boxy, snáší i případnou acidózu podstatně lépe. Dobré pohodlí umožní kravám překonat acidózu bez kulhání; špatné ustájení, kde krávy stojí dlouho na nohách, vede ke kulhání i bez acidózy.

Zranění způsobená cizími předměty v kotcích, nářadím a strništěm na pastvině jsou dalším zdrojem kulhání a případné hniloby paznehtů.

Dlouhé vystavení paznehtů účinkům kejdy a vlhkosti vede k onemocněním patek a mezipaznehtí, které je nutno regulovat koupelemi popř. v 5 – 10% roztoku síranu měďnatého.

Otoky a otlaky hlezen

Tvrdé a špatně stlané ustájení vede k otokům hlezen. Když začnou hlezna otékat, bolesti v kloubech se zvyšují a po čase krávu donutí, aby si lehla a nevstávala.

Příčiny vzniku otoků jsou v zásadě tři:

1. Náráz. Kráva upadne na tvrdé stání a špatné nastlaní způsobí zranění.
2. Tření. Hlezna se odírají o drsný povrch, jakým jsou matrace, stájovky, nebo piliny – vznikají otoky a odřeniny hlezen.
3. Tlak. Při vstávání na tvrdé plošce se otláčují klouby a dochází znovu k otokům.

Tyto tři problémy mohou být řešeny zlepšením podestýlky. Písek je v tomto případě výborným stelivem. Je zde sice řada důvodů, proč není vždy jednoduchý jeho management, ale pokud se jedná o pohodlí krav, je vynikající (musí ho být ale dostatek).

Když jsou nohy při ležení krávy opřeny o drsný povrch, výsledkem velmi často bývají takovéto „maliny“

... z chovu SKOTU

Komfortní lehárna s dobrou ventilací je jedním z hlavních cílů komfortu krav

Krávy nechtějí používat lehací boxy

Špatný tvar a rozměry lehacích boxů jsou nejčastějším důvodem, proč krávy stojí zbytečně dlouho, nebo lehají do chodeb.

Existuje pět kritérií hodnotících kvalitu lehacích boxů:

1. Povrch podložky (podestýlky);
2. Místo pro odpočinek (délka boxu), od hrudi po kořen ocasu;
3. Dostatek místa vpředu, aby se kráva mohla postavit (aby mohla učinit výpad dopředu);
4. Dostatek místa, aby kráva při vstávání z předních nohou neupadla;
5. Místo pod kohoutkovou zábranou, umístění kohoutkové zábrany.

Ventilace stáje také ovlivňuje počet krav ležících v boxech. Pokud je ve stáji horko, krávy lehají do chodeb a chladí se tak.

Ušlápnuté struky

Kráva si občas přišlápně svůj vlastní struk. Pokud struk leží na měkkém polštáři písku, není problém. Pokud ale je na plochem tvrdém povrchu, může dojít při náhodném přišlápnutí k poškození. Kráva může ve stáji stoupnout na vlastní struk většinou když uklouzne a spadne, nebo ztratí rovnováhu, když se chce poškrábat zadní nohou.

Špinavá vemena

Prevence mastitid vede farmáře k tomu, aby udržovali vemena krav co nejčistší. Jedním z důvodů špinavých vemen je příliš dlouhá doba dojení a špatná průchodnost dojírny. Krávy tráví dlouhý čas v uličkách a čekárně. Krávy musí stát, jsou pod tepelným stresem, mohou si působit zranění a jsou mimo dosah krmení a vody.

Špinavá vemena jsou způsobena špinavými nohami. Proto je nutno omezit čas, který krávy stráví chůzí. Doporučuje se denně písek nebo jinou podestýlku prohrábnout, a jednou týdně doplnit novou.

Krávy nechtějí přijímat potravu

Pokud krávy nežerou, ani nedojí. Když je chutnost krmné dávky špatná, může být krmení dalším faktorem ovlivňujícím komfort krav.

Krávy s nemocnými nohami nejsou schopny vstát a nažrat se. Krávy, kterým se ve špatně postavených lehacích boxech špatně vstává, raději nežerou a zůstávají ležet.

Nedostatek místa u žlabu snižuje délku pobytu krávy u žlabu. Pokud je kohoutková zábrana u žlabu příliš nízká, mohou si krávy způsobit na krku otlaky.

Krávy nechtějí pít

V případě, že je voda upravená chlórem, může kravám při jeho vyšším obsahu přestat chutnat.

Dalším negativním faktorem může být krokové napětí, nebo nedostatečná délka hrany napáječky. Doporučuje se, aby v každém kotci byly napájecí žlaby dva. Pokud „vedoucí“ krávy kontrolují jednu, zbývá ještě dost místa u druhé napáječky.

Doporučená výška hrany napáječky od podlahy je 81 – 91 cm.

Klimatický efekt.

Extrémní chlad a horko působí samozřejmě na komfort krav. Krávy velmi dobře snášejí chladno pokud mají dost žrádla a podestýlky. Krávy milují teplotu cca 13°C a vlhkost 30%. Pokud teplota překročí 18°C, může již nastat tepelný stres u krav. Stres snižuje produkci i reprodukci. V horkých dnech se doporučuje poskytnout kravám dostatek stínu, vody a dostatečné proudění vzduchu.

Seskupování krav do skupin

Pokud se krávy seskupují do skupin, jde o obranný mechanismus proti predátorovi (horko, mouchy, psi, drsní naháněči atd.).

Komfort krav zahrnuje nejen stání a haly ale také povrch podlah kde se krávy pohybují a který může znamenat redukci betonových ploch

Psychologie skotu

Vzhledem k tomu, že dominantní krávy blokují krmné žlaby, napáječky, lehací boxy a chodby, doporučují se dodržet tyto rozměry. Krmná chodba by měla mít šířku až cca 4,26 m a hnojná chodba cca 3 –3,6 m aby byl usnadněn obousměrný provoz. Na vazných stáních má často kráva své místo, na které se pořád vrací, ve volných systémech kráva prochází postupně všemi skupinami a v každé musí bojovat o své místo v hierarchii. Tento „boj“ trvá 2-5 dní a kráva je při něm stresována tak, že může u ní klesnout příjem sušiny až o 25%.

Chyby v současných novostavbách

Použití matrací, pilin atd. místo písku.

Všechny ostatní možnosti než písek jsou vždy o stupeň horší. Kombinace matrace + písek také funguje, ale je dost drahá. Pokud volíte matrace, volte ty nejměkčí.

Přirodní ventilace ve volných stájích.

Tyto systémy fungují dobře, pokud je stavba správně orientována. Často je stáj příliš nízká a orientovaná špatným směrem, nebo je vsazená mezi ostatní budovy, takže ventilace nefunguje.

Špatně navržené lehací boxy.

Často se lehací boxy montují na centrální trubku která prochází podélně celou stájí. Tato trubka je však umístěna tak špatně, že brání krávě dát hlavu dopředu při vstávání. Většinou prochází napříč středem zóny nutné pro postavení krávy.

Plánování přeplněné stáje.

Někteří expandující chovatelé plánují o cca 10% přeplnit stáj vzhledem k lehacím boxům a krmné hraně. Opravdu doporučujeme využít vaši stáj „jen“ na 100%. Vyplatí se to.

Problém zdravotních kotců.

Někteří chovatelé dávají krávy nemocné a telící se do jedné skupiny a nebo do kotců vedle sebe, kdy mají např. stejnou napáječku a fyzicky se mohou dotýkat. Vzhledem k nebezpečí přenosu nemocí toto v žádném případě nedoporučujeme.

Management kejdy versus pohodlí krav.

Někteří farmáři se snaží v zimě zabednit své farmy proti chladu a zabránit tak zmrznutí kejdy v chodbách bez ohledu na kvalitu vzduchu uvnitř. To se dá vyřešit přívodem teplé vody na postihovaná místa, nebo odporovým vytápěním.

Neizolované střechy.

Stáj s izolovanou střechou zůstává v létě chladnější a v zimě teplejší, zabraňuje tak zmrznutí kejdy. Často se izolace střechy vyškrtne jako „zbytečný“ náklad, ale kdo zažil déšť z kondenzované vody v zimě a sálavý žár z krytiny v létě, nikdy to neudělá. Pokud izolovanou střechu doplníme vhodnou ventilací, kvalita stájového prostředí bude vynikající.

Pokud zrovna stojíte nad plány vaší nové stáje, neváhejte je konzultovat s někým, kdo už stáj postavil a poučte se z jeho chyb. Pamatujte, že komfort krav vám pomůže splatit úvěr a dlouhodobě vydělávat peníze.

Maureen Hanson, Bovine
Veterinarian, únor 2003

přeložil Lumír Dvorský, Genoservis a.s. – PS Frydek-
Místek,
602-515 176, genoservisfm@iol.cz

*Když je komfort krav správný ... -
Když je komfort krav špatný ... -*

VYHNĚTE SE TĚMTO ČTYŘEM CHYBÁM PŘI STAVBĚ LEHACÍCH BOXŮ

Boj, který se vede za zlepšení komfortu krav, je bojem o centimetry. Bojujte proto i vy o každý centimetr, který kráva potřebuje.

Před 10 – 15 lety jsme budovali lehací boxy proto, aby si kráva měla kde lehnout, dnes je budujeme proto, aby měla pohodlí. Konstrukci lehacích boxů doprovázejí chyby. V tomto článku uvádíme čtyři nejpodstatnější, aby se již dále neopakovaly.

*Která kráva bude mít snazší výpad dopředu aby se mohla postavit?
Kráva vpravo má snadnou cestu dopředu.
Kráva vlevo bude zápasit aby se zvedla protože má před sebou horizontální trubku podporující sloupky ve volné stáji.*

1. chyba : Montování bočních zábran na horizontální trubku.

Proč se tak děje: Je tomu tak zřejmě proto, aby si lidé urychlili a usnadnili práci a snížili náklady. Je to totiž jednodušší, než instalace sloupku pro každou boční zábranu. Je to ale chyba, neboť kráva má před sebou napříč trubky a nemůže tak při odpočinku nebo vstávání dát hlavu dopředu. Pak musí chovatel box zbytečně prodlužovat, nebo rozšiřovat, aby se kráva mohla postavit.

Cíl: Montujte každou boční zábranu na vlastní sloupek. Pokud je zábrana oboustranná, stačí vám jeden. Dalším důležitým poznatkem je, že při navěšování bočních zábran by měla být výška od hrany ležiště po horní část zábrany cca 112 – 122 cm. Spodní část zábrany by měla být nad ležištěm v dostatečné výšce, hlavně pokud budete písek mechanicky vláčit.

2. chyba : Špatné rozměry hrudní desky.

Důvod: Pokud chcete, aby vaše krávy lehaly kde mají, nainstalujte dostatečně velkou hrudní desku.

Cíl: Role hrudní zábrany je pomoci nalézt kráve pozici k odpočinku v leže. Měla by být umístěna 168- 178 cm od zadní hrany ležiště u pískem stlaných boxů. Horní hrana hrudní desky by měla být cca 10 cm nad zadní hranou ležiště.

3. chyba: Rozhodování o rozměrech boxů bez znalosti rozměrů krav.

Proč se tak děje: Hodně farmářů opravdu neznají rozměry svých krav. Váha krav ve stáji může kolísat od 550 kg do 950 kg. Pokud zvolíte boxy pro malé krávy, zvířata je přestanou používat, protože se do nich nevlezou. Pokud jste postavili novou stáj a po zahájení provozu všechny prvotelky ležely, a po několika letech, kdy se

rámec zvířat zvětšoval, používání kotců klesá, rozměry boxů byly zřejmě poddimenzované.

Cíl: Rozměry boxů by měly být ušity na míru vašim největším kravám. Pokud máte skupinu prvotelek, tak si box lehce upravíte posunutím kohoutkové zábrany. Pokud ale jsou boxy malé, nemáte již žádnou možnost udělat pohodlí vašim největším kravám. Každý lehací box by měl být 244 cm dlouhý a 122 cm široký. U šestiřadých stájí, kdy dvě řady jsou u obvodových zdí, by měla být délka 259 cm, aby měly krávy dostatek místa pro vstávání.

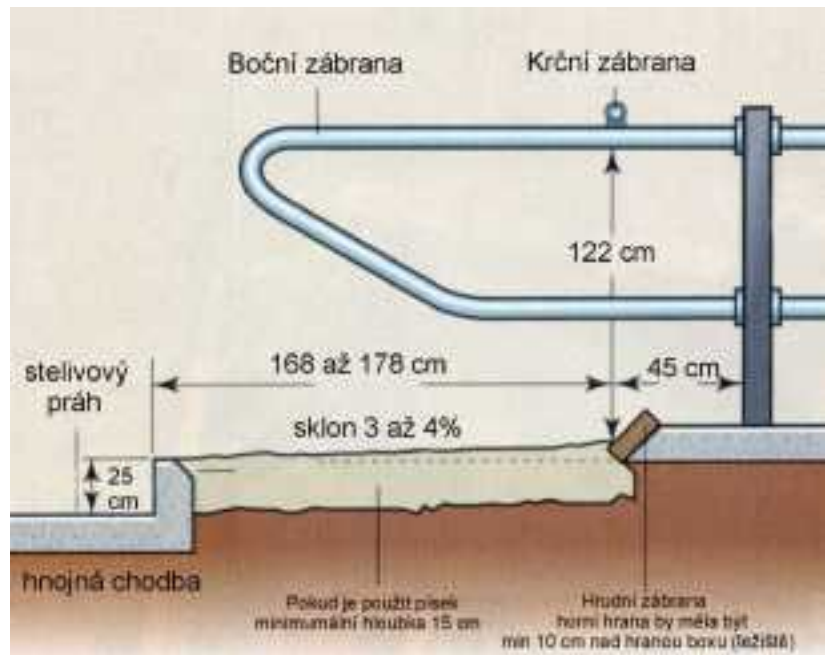
4. chyba: Špatné používání, nebo nastavení kohoutkové zábrany.

Proč se tak děje: Řada lidí stále nechápe funkci kohoutkové zábrany. Je důležitou součástí boxu, která umožňuje „uložit“ krávy na to správné místo. Dobře umístěná kohoutková zábrana umožní kravám vstoupit na ležiště všemi čtyřmi končetinami, aby si mohly lehnout, ale zabrání jim jít příliš daleko. Krávy mají možnost při vstávání udělat krok zpět při opouštění boxu. Někteří lidé posouvají zábranu moc dozadu, aby zabránili znečištění boxu, dosáhnou ale toho, že ho krávy přestanou používat. Pokud začnete používat novou stáj, posuňte před tím kohoutkovou zábranu dopředu asi na 178 cm od zadní hrany boxu, aby jste krávy nalákali k používání boxů. Po několika dnech pak můžete zábranu posouvat opět dozadu, aby jste krávy dostali tam, kam chcete. Tak zabráníte močení a kálení do boxů. Pamatujte, že primární je, aby krávy používaly boxy, sekundární je dostat většinu moče a výkalů mimo boxy.

Cíl: Kohoutková zábrana by měla být umístěna 167 cm od zadní hrany boxu a 122 cm nad ležištěm, a měla by být pevně přišroubována.

Některé problémy s volným ustájením nejsou způsobeny špatně namontovanými boxy. Tyto problémy vyplývají z každodenního provozu. Pokud již víme, jak udělat kravám pohodlí a zvýšit používání boxů, záleží jen na nás a na našem řízení, aby krávy odpočívaly v boxech co nejčastěji. Stáj, která je používána denně, potřebuje i denní údržbu.

Dairy Herd Management, únor 2003
podle Shirley Roenfeldt přeložil Lumír Dvorský,
Genoservis a.s. – PS Frydek-Místek,
602-515 176, genoservisfm@iol.cz

JAK DOBRĚ DRÁŽKOVAT PODLAHU STÁJÍ

„Špatné drážkování betonových podlah je většinou tou největší chybou během stavby nebo rekonstrukce stájí“, říká Curt Gooch z Cornellovy univerzity. A při tom je to chyba, které lze snadno předcházet. A proto ještě před tím, než začnete s drážkováním, ujistěte se, že splňujete čtyři kritéria.

Pokud je betonová podlaha drážkována správně, musí mít v pořádku čtyři základní znaky:

1. Mezery dělejte ploché

Prvním předpokladem dobré práce je to, že mezera mezi drážkami je plochá (vodorovná). Rovná plocha umožní krávě došlápnout na celou plochu paznehtu. Pokud tomu tak není, pazneht je zatěžován nerovnoměrně a může se poškodit. Na nerovné ploše může docházet i k vytáčení paznehtů a krávy se cítí nepohodlně, jelikož nemohou najít dobré místo k stání.

2. Mezery dělejte hladké

Pokud vás bude tlačit a odírat nová podlaha stáje když ji přejdete naboso, to samé nastane i u vašich krav. Pak pochopíte, proč má být plocha mezer hladká a jemná. Nikdy si nemyslete, že drsný beton umožní vašim kravám lepší pohyb, naopak bude zdrojem zranění paznehtů. Přechod mezi drážkou a mezerou nesmí být rovněž ostrý a drsný.

3. Úhel stěny drážky s plochou mezery musí být vždy pravý

Nikdy by neměl být zaoblený. Pokud jsou úhly zaoblené, krávy při chůzi nerovnoměrně zatěžují paznehty. Také ostré a otřepené úhly drážek mohou zraňovat chodidla a patky paznehtů. Drážky vytlačujte až do poněkud zavadlého betonu. U mokrého betonu se v zimě na hranách drážek tvoří ze zbytků hmoty ostří.

4. Třikrát měř, jednou drážkuj

Správné vyměření drážek chce svůj čas. Pokud uděláte mezery moc široké nebo úzké, krávy nebudou mít správné pohodlí. Evropská studie doporučuje šířku mezery 5 cm. Pokud je šířka mezery větší, krávy mohou klouzat (pazneht klouže od jedné drážky ke druhé). Když je mezera příliš široká, hrozí kravám i pád. Pokud je však mezera příliš úzká (pod 5 cm), chodidlo paznehtu nemá dost kontaktní plochy a může se poškodit.

Čtyři nejčastější chyby v drážkování podlah:

Následující fotografie uvádějí chyby při konstrukci podlah.

1. Plochy mezer jsou konvexní (vypouklé). Jízda po této podlaze připomíná retardéry na silnici.

2. Mezery jsou drsné a nerovné.

... z chovu SKOTU

3. Hrany mezi drážkou a mezerami jsou příliš ostré.

Tato podlaha byla drážkována, když byl beton ještě příliš mokvý, zbytky betonu na hranách vytvořily ostré břity.

4. Mezery mezi drážkami nejsou správně vyměřeny.

Mezi drážkami je mezera víc než 15 cm.

4. Třikrát měř, jednou drážkuj

Správné vyměření drážek chce svůj čas. Pokud uděláte mezery moc široké nebo úzké, krávy nebudou mít správné pohodlí. Evropská studie doporučuje šířku mezery 5 cm. Pokud je šířka mezery větší, krávy mohou klouzat (pazneht klouže od jedné drážky ke druhé). Když je mezera příliš široká, hrozí kravám i pád. Pokud je však mezera příliš úzká (pod 5 cm), chodidlo paznehtu nemá dost kontaktní plochy a může se poškodit.

Dále šířka a hloubka drážky musí být cca 1,3 cm. Širší drážky vedou k špatnému rozložení váhy zvířete, drážky příliš úzké mohou zvyšovat kluzkost. Příliš hluboké drážky vedou k praskání betonu a příliš plytké mohou být za čas vyhlazeny při shrnování kejdy.

K dosažení opravdu kvalitní podlahy potřebujete výše uvedené čtyři body splnit. Splnění jenom části z nich nemůže být nikdy dostatečné. Pamatujte, že laminitida je dnes po celém světě třetím nejdražším onemocněním na mléčných farmách. Každá chyba v budování podlah může z tohoto onemocnění udělat na vaší farmě problém číslo 1.

Doporučení pro zadávání zakázky stavební firmě:

→ Písemně zadejte firmě, jak má podlaha vypadat – rozměry drážek, mezer, hladkost povrchu mezer a dodržení úhlu u drážek.

→ Ujistěte se, že případné nesrovnalost opraví firma podle smlouvy na vlastní náklady.

→ Specifikujte kvalitu betonové směsi, která bude použita.

→ Specifikujte péči o zrající beton (např. polívání atd.).

Kimberlee Schoonmaker, Dairy Herd Management, 12/2002
přeložil Lumír Dvorský, Genoservis a.s. – PS Frýdek-Místek,
602-515 176, genoservisfm@iol.cz

NUDÍ KRMNÁ DÁVKA VAŠE KRÁVY ?

Je to opravdu divná otázka, ale my vlastně potřebujeme, aby krmná dávka byla pokud možno stálá, neměnná, takže nudná. Krávy nejlépe ocení, pokud je jejich krmení den ode dne stejné.

Každopádně kráva nesnáší výkyvy v příjmu sušiny – můžeme si to sami ověřit, když pak zjistíme výkyv v nádoji. Stačí k tomu jeden víkend, kdy krmí někdo jiný než obvykle, a problém je na světě.

Někteří producenti mění základní objemná krmiva týdně, pokud ne denně. Je to typické, pokud senáž je uskladněna ve vacích nebo balících. Teoreticky může být dávka předělána po analýze vzorků a troše práce u počítače. Pokud ale je dávka na papíře neměnná, tak množství mléka v tanku, příjem sušiny a vzhled výkalů se mění tak, jak se mění objem.

Proč tomu tak je? Někdo tvrdí, že to trvá minimálně týden, než si na novou dávku zvykne bachorová mikroflóra. V praxi se bachorová mikroflóra přizpůsobuje jednodušeji v závislosti na objemu: poměr koncentrátu k objemu a celkové množství škrobu a vlákniny v KD. Není mnoho poznatků které ukazují, že se mikroflóra mění podle toho, jak měníme první seč za druhou, nebo jedno pole za druhé.

Co dělá změny ?

Dvě věci většinou dělají změny v objemu, které se obvykle na papír nedostanou.

Za první,

stravitelnost vlákniny může kolísat v závislosti na počasí, genové výbavě rostlin, zralosti a druhu pícnin. Ano, laborator může provést test na stravitelnost vlákniny. Ale i přes tyto informace je těžké odhadnout stravitelnost bez sledování, jak krávy reagují podle dojivosti, příjmu sušiny a stavu výkalů. Většinou to trvá týden nebo dva, než se vyladí krmná dávka podle vašich potřeb, většinou pak krávy přejdou zase na nový objem.

Za druhé,

délka částic objemu se může měnit. To má vliv na pasáž krmení přes bachor a přežvykování. Vzhledem ke změnám stravitelnosti vlákniny a délky částic objemu se mohou krávy dostat na jeden týden do acidózy, a pak mohou mít zase příliš vlákniny v dávce. To jim může způsobit, že přijmou méně živin, než potřebují pro svojí produkci.

Je zde několik věcí, které můžete učinit pro redukci variability objemu. Krmením mixu ze dvou, nebo tří objemných krmiv vám pomůže rozložit riziko. Vezměte si přehled vašich skladů senáží a siláží pro celý rok. Zkuste předejít situaci, kdy by se musela úplně vyřadit kukuřičná siláž a nahradit ji senážemi.

Podívejte se z dlouhodobého hlediska na vaše hony s pícninami a zkuste zabezpečit kontinuální přísun objemu kravám. Během přechodů z jednoho objemu na druhý někteří lidé přidávají 1 – 1,5 kg travního sena jako prevenci acidóz a nebo krmiva s dobře stravitelnou vlákninou, jako jsou např. cukrovarské řízky, která redukuje množství škrobu v dávce. Kravám lze i podat ad libitum bikarbonát sodný ve formě lizu jako barometr zdravotního stavu bachoru.

Určitě jste již slyšeli o třech typech krmné dávky na mléčných farmách: jedna je na papíře, jedna je namíchána a založena do žlabu, třetí je opravdu kravami sežrána. Cílem je, aby zvířata sežrala opravdu to, co vyživář spočítal.

Změny sušiny objemu má velký dopad na skladbu TMR. Měříte si sušinu objemu každý týden? Měníte krmnou dávku v závislosti na sušině objemu?

Pokud první nebo sněží na odkrytou senáž či siláž, pak je třeba přihlídnout při nakládání spíše k objemu (lžičce nakladače) než k váze. Pokud to neuděláte, poměr objemu k jádru se změní s každým deštěm nebo s každou

nově otevřenou jámou. Lidé, kteří míchají vaší TMR, jsou zodpovědní za cca 1/2 variabilních nákladů na farmě a za variabilitu mléčné produkce. Pokud překrmíte koncentrátem o 10%, zvýšíte tak celkovou cenu dávky o 7%.

Myslete na to, co vás překrmování stojí přímo v penězích a vzhledem ke zdravotnímu stavu i mléčné produkci krav.

To je důležité proto, aby jste při výběru krmiče zvolili ty nejlepší lidi. Máte pro krmiče vypsany postup při míchání? Jsou krmiči pravidelně školeni a přezkoušeni? Jsou krmiči seznamováni se změnami v KD? Vědí, kolik krav je v jednotlivých skupinách? Sledují krmiči množství a strukturu zbytků na žlabech před krmením?

Počítač může pomoci.

pokud je do krmného vozu zabudován počítač s programem, který sleduje a zaznamenává množství a počet položek krmné dávky. Bohužel, někteří „šikovní“ krmiči dokážou obelhat i tento program a krávy jsou nakrmeny správně, i když vlastně nakrmeny nejsou.

Management siláží a senáží působí na každodenní stabilitu KD a její příjem. Pokud objem vybíráme z jámy, chceme, aby byl co nejstabilnější a nikoliv zahřátý. Zahřívání je způsobeno kvasinkami, plísněmi a aerobními bakteriemi, které rozkládají siláž a snižují její hodnotu a chutnost pro krávy.

Siláž, která je infiltrovaná kyslíkem během uskladnění díky špatnému zakrytí, špatnému řízení čelní stěny, má krátkou životnost ve žlabu. Čelo jámy má být tak čerstvé, jak je jen možné. V létě by se mělo odebírat z čela aspoň 15 cm, v zimě cca 5-10 cm siláže.

Je důležité, aby se omezila plocha siláže, která je vystavena působení kyslíku. Ve žlabu je nutné dodržovat čistou a utuženou čelní stěnu. Doporučuje se, pokud odebíráte siláž ze žlabu, postupovat shora dolů. Pokud postupujete opačně, dochází ke značnému nakypření a vystavení krmiva kyslíku. Odeberte jen tolik siláže, kolik potřebujete momentálně pro krmení, nikdy ne více.

Pokud se chcete vyvarovat problémů, sledujte kontinuitu objemu ve vaší dávce. Jednoduchá pomůcka jsou záznamy příjmu sušiny ve vašem kalendáři. Podle nich pak můžete sladit příjem sušiny se změnami v krmné dávce a jinými problémy, které mají vliv na krávy, a tím i na produkci mléka.

Hoards Dairyman, duben 2003

Podle Mary Beth Ondarza přeložil Lumír Dvorský, Genoservis a.s. – PS Frýdek-Místek, 602-515 176, genoservisfm@iol.cz

DOJIT TŘIKRÁT DENNĚ NEBO DVAKRÁT DENNĚ ?

Univezita v Georgii zkoumala rozdíly mezi farmami dojícími 3x a 2x denně. Zde uvádíme výsledky:

® Vyšší průměrná užitkovost stád. Stáda s dojením 3x denně dojí v průměru o 16% více, než stáda dojená 2x. Podle dalšího ročního výzkumu byl rozdíl na úrovni 15%.

® Nižší počet SB. V tříleté periodě bylo u stád dojených 3x denně celkem 335 000 SB/ml v porovnání s 359 000 SB/ml ve stádech dojených 2x. Ale stádo dojené 3x denně mělo prokazatelně větší brakaci. Za rok 2000 byla průměrná brakace 37,7% u dojených 3x a 35,5% u stád dojených 2x denně. Dále komponenty klesly v průměru za 3 roky u tuku o 0,09% a u bílkoviny o 0,03% u dojení 3x denně v porovnání s dojením 2x denně. Co se týče servis priody krávy dojené 3x denně byly jalové v průměru o 7 dní déle, než tomu bylo u dojení 2x za den.

Journal of Dairy Science, 12/2002

přeložil Lumír Dvorský, Genoservis a.s. – PS Frýdek-Místek, 602-515 176, genoservisfm@iol.cz

... z chovu SKOTU

STANOVENÍ SUŠINY OBJEMU POMOCÍ MIKROVLNNÉ TROUBY

Stanovení sušiny objemu před naskladňováním silážního žlabu je jednou ze základních operací k dosažení kvalitní siláže a senáže. Operativně tak můžete spustit nebo zastavit sklízecí linku – podle zjištěné sušiny.

Při zkrmování doporučujeme nespolehat jen na jeden výsledek rozborů z laboratoře, ale kontrolovat sušinu objemných krmiv a také TMR minimálně co 14 dní, v případě potřeby častěji. Jen tak můžete rychle reagovat a předejít poklesům v produkci i zdravotním problémům.

Pomůcky: mikrovlnná trouba, kvalitní váha (předvážky), nádobka na vzorek vhodná pro mikrovlnnou troubu.

Postup:

1. Navažte 100 g vzorku objemu. Vložte do mikrovlnné trouby spolu se sklenicí vody (zabráňte tak přehřátí) a zapněte na maximum po dobu 10-ti minut.
2. Vyndejte, zvažte vzorek a zapište váhu.
3. Vraťte opět do trouby a zapněte na dalších 5 minut na maximum a po té převažte.
4. Pokračujte tak dlouho, až je váha konstantní.
5. Vydělte váhu usušeného vzorku vahou čerstvého vzorku a po vynásobení 100 dostanete procentickou sušinu objemu.

Pamatujte, že z toho, co sklídíte v sezóně, budete dojit po celý další rok. Nemá proto smysl vozit si do žlabu vodu a nebo seno.

Hoard´s Dairyman, srpen 1999
přeložil Lumír Dvorský, Genoservis a.s. – PS Frýdek-Místek,
602-515 176, genoservisfm@iol.cz

ZE ŽIVOTA SKOTU V PŮSOBNOSTI FIRMY GENOSERVIS A.S.

Opět bych chtěl na úvod zmínit několik aktualit z populace skotu v období prvních tří měsíců roku 2003.

® nejvíce jaloviček se v 1. čtvrtletí 2003 narodilo po býcích Theo, Lynch, Zebo,

® nejvíce otelených prvotetek v posledním čtvrtletí 2002 bylo po otcích Luther, Sid, Matrix

® nejvyšší nádoj v březnové KU 2003 po otelení činil

* u prvotelky 005884 750: z chovu VZOD Zašová po otci Limit 50,6 kg mléka

* u krávy na 2.laktaci 116210 705: z chovu Mespol Medlov a.s. po otci Sid 64,2 kg mléka

® nejvyšší uzavřenou laktaci v novém kontrolním roce 2002-2003 dosáhla

* prvotelka č. 114424-704, Agrosumak a.s., otec Darwin NEB-641: 1. - 14.845 - 3,2 - 3,1 - 472 - 467

* dojnice č. 038187-614, Zeras a.s. Radostín, otec London NEB-507: 3. - 17.509 - 3,6 - 3,6 - 625 - 626

Vyřazování krav a vyhodnocování jeho úspěšnosti

Pro každou populaci živých tvorů na druhé straně zrození života čeká také jeho konec. Ve stádech hospodářských zvířat je však vyřazování skupiny jedinců, kteří nevyhovují dalšímu chovu, jedním z nejdůležitějších zootecnických nástrojů k zlepšení kvality stáda a je velkou chybou, jestliže tuto možnost chovatel nedostatečně využívá. Není až tak důležité, zda tento stav je zapříčiněn nemožností selekce z důvodů jiných, než jsou ty související se zdravím (úroveň péče o zvířata), nebo je způsoben jen nedostatečnými, neaktuálními informacemi o stádě, které navíc nejsou zpracovány s výhledem do budoucna. Důležitý je výsledek, kdy z aktuálního a ekonomického hlediska nedojí ty relativně nejlepší a z plemenářského hlediska pak matky budoucí generace dojnic mohou mít nulovou či dokonce zápornou selekční diferenci v sledovaných znacích oproti průměru celého stáda. Výše genetického zisku po té je závislá jen na diferenci ze strany otců.

V DV Polanka nad Odrou jsme se společně s chovatelem rozhodli řešit problematiku negativní selekce co možná nejkompaktněji a především, naše záměry následně v určitých časových úsecích vyhodnotit. Jako nejdůležitější selekční znak pro rozřídění stáda do pěti skupin jsme zvolili souhrnný selekční produkční index (dále jen PI), který je kombinací fenotypové užitkovosti kg mléka v maximální laktaci a stádového indexu, který je počítán pro kg bílkovin a zohledňuje průměrnou užitkovost stáje za posledních 12 měsíců, pořadí laktace, plemenné skupiny a rovněž i zabřezávání. Poměr index : kg mléka je 70:30. Do PI jsou zahrnuty i prvotelky s prvním nadojemem, tedy své číslo pořadí má všech 400 krav. Nejen pro DV Polanka pak skupiny mají následné hranice pro PI: 1. nad 125, 2. (116-125), 3. (101-115), 4. (86-100) a 5. 85 a nižší. Jestliže má stádo 400 krav, pak při obratu stáda 35% se vyřazuje cca 140 kusů. Na začátku roku 2002 pomocí PI bylo určeno 150 nejslabších kusů, „adeptek“ na vyřazení, které příslušely do skupin 4 a 5. Samozřejmě během roku se telily prvotelky, které svými parametry spadly do skupiny 5 a naopak některé krávy se po dalším otelení výrazně zlepšily až o dvě skupiny, ale koncem roku 2002 a následně i 1. čtvrtletí roku 2003 jsme vyhodnotili skutečnost ve vyřazených kusech s následujícími výsledky uvedenými v tabulce 1:

Tabulka 1

	ROK 2002						1 čtvrt. 2003					
skupiny	ks	kg mléka	stád. index	pr.lakt	PI	% z vyř.	ks	kg mléka	stád. index	pr.lakt	PI	% z vyř.
1.-2.	43	9226	130	2,2	127	30	8	9132	134	3,3	130	22
3.	35	8033	109	2,0	108	25	13	7759	110	4,3	106	36
4.-5.	63	6123	85	1,9	83	45	15	6001	92	2,6	81	42
celkem	141	7543	105	2,0	102	100	36	7319	110	3,3	99	100

Tyto počty a jejich průměrné parametry neříkají, z jakých příčin byly krávy vyřazovány, protože i z nejlepší skupiny jsou občas zvířata vyřazována na užitkovost, kdy na vyšších laktacích z různých důvodů již svoji výkonnost neudrží a naopak nízkoprodukční dojnice může být vyřazena ze zdravotních důvodů. Přesto dosažené výsledky v řízené brakaci považujeme v dnešní situaci za velmi solidní, kdy v roce 2002 bylo z původně navržených „slabších“ kusů nakonec vyselektováno 45%, tedy téměř celá polovina.

Trend na začátku roku 2003 se prozatím jeví jako obdobný oproti roku 2002, navíc při zvyšující se užitkovosti stáda o cca 200 kg mléka za normovanou laktaci mají letos vyřazované kusy nižší užitkovost i PI oproti roku 2002. Z těchto údajů se dá usuzovat, že brakace krav je po roce ještě trochu přesnější a ekonomičtější, ale takovýto závěr se bude moci vyslovit až koncem roku 2003.

Závěr

V každé populaci se chovatel a s ním i všichni zainteresovaní těší na telení plemenic, kdy se tímto jednak v telatech rodí nová generace budoucích dojnic a na straně druhé se začíná laktace zvířete, od kterého je očekávaná určitá výkonnost a to ať už především v produkci, nebo rovněž v odolnosti a zdraví či v exteriérových přednostech. Vyše popisovaný systém selekce je založen především na znacích produkce, ale je samozřejmé, že chovatel musí zohledňovat další vlastnosti zvířete.

Podle úrovně chovu a jeho dosahované výšky produkce je dobře ještě více se zaměřit na reprodukci, somatiku a exteriér, ale u těchto často ještě méně dědivých vlastností mnohdy nemáme přesné informace, tedy je obtížné zapracovat je ve stádě do souhrnného indexu. Nepřesnost tímto může být dosti velká, vždyť už například hodnocení prvotelky pomocí PI pouze po prvním nadoji je daleko nepřesnější než hodnocení krávy na třetí a vyšší laktaci. I přes tyto oprávněné výhrady je dobré umět zpětně vyhodnotit brakaci a určitě se vyplatí mít selekci co možná nejpevněji v rukou.

Lumír Křístek, Genoservis, a.s. ,
PS Opava, mobil 602-748 671,
genoservis.kristek@atlas.cz

ENERGIZER RP 10 – MOŽNOST DOTACE BY PASS ENERGIE

S rostoucí užitkovostí dojníc, kterou v posledních letech zaznamenáváme, významně stoupají i nároky na jejich výživu. Dnes nejsou v České republice žádnou výjimkou chovy dojníc, které dosahují užitkovosti 8.000 l mléka a více. Takový nárůst užitkovosti není pouze výsledkem genetické práce posledních let, ale je způsoben především změnou v systému výživy takto výkonných stád.

Úroveň výživy, genetiky, ustájení zvířat a práce managementu v chovech roste, zároveň však neustále stoupají požadavky na kvalitu produktů a mléčnou užitkovost. Jednou z priorit každého dobrého chovatele by měl být zájem o získávání stále nových informací z oblasti výživy a jejich postupná aplikace v praxi.

Jakým způsobem lze jednoduše, účelně a s maximálním efektem zajistit dostatečné množství energie v krmných dávkách pro vysokoprodukční dojnice, je předmětem tohoto článku.

U dojníc dochází po otelení v souvislosti s nástupem laktace k nedostatečnému krytí potřebné energie a vzniká negativní energetická bilance. Vysokoprodukční dojnice přestává být v tomto období schopná kryt energetické potřeby příjemem živin z krmné dávky a musí vzniklý deficit kryt odbouráváním pohotovostních zásob v organismu. Negativní energetická bilance, ve které se dojnice v první fázi laktace nachází, může nepříznivě ovlivnit užitkovost, zdravotní stav a reprodukci.

Jednou z možností, jak vyrovnat energetickou bilanci u dojníc po otelení, je použití některých z forem chráněných tuků. Doplnění tuku do krmné dávky dojníc zvýší její energetickou hladinu více než jakékoli jiné krmivo. Chráněné tuky jsou v batoru štěpeny mikrobiálními lipázami na glycerol a volné mastné kyseliny. Glycerol je v průběhu fermentačních procesů využíván mikroorganismy jako zdroj energie, volné mastné kyseliny jsou zdrojem energie pro vlastní metabolismus dojnice. Tyto kyseliny jsou absorbovány v tenkém střevě.

Firma E-W Consulting s.r.o. nabízí chráněný tuk, vyráběný za použití nejmodernější technologie pod obchodním názvem Energizer RP-10. Tento chráněný tuk je vyroben výhradně z palmového oleje. Jeho hlavními složkami jsou mastné kyseliny C:16 a C:18. V batoru se uvedené nasycené mastné kyseliny s dlouhým řetězcem částečně uvolňují a procházejí do tenkého střeva, kde jsou tráveny (více než 95 %). Rychlost vstřebávání je vysoká, což je dáno metabolizovatelnou energií palmového oleje s vysokým podílem kyseliny palmitové. Koncentrace nenasycených mastných kyselin s dlouhým řetězcem je velmi nízká.

V Energizeru je zajištěn vysoký podíl nasycených mastných kyselin, který zaručuje větší přísun energie než jiné typy by-passových tuků. Tento se vyznačuje vysokou stravitelností a nízkou rozpustností v batoru. Důležitým fyzikálním ukazatelem chráněných tuků je obsah nenasycených mastných kyselin. Některé chráněné tuky s vyšším podílem nenasycených mastných kyselin mohou způsobit snížení produkce tuku v mléce a příjem sušiny krmné dávky. Energizer obsahuje minimum nenasycených mastných kyselin, a proto nemá tyto negativní účinky. Naopak, vysoký podíl nasycených MK v Energizeru zajišťuje nejvyšší přísun energie, je vysoce stravitelný, nemá negativní vliv na batorovou fermentaci.

Podle výsledků z chovů byly prokázány tyto účinky Energizeru:

zvýšení produkce mléka, zvýšení obsahu tuku v mléce, snížení poklesu hmotnosti dojníc po otelení, stabilizace obsahu proteinu v mléce, zlepšení parametrů plodnosti, pozitivní vliv na celkový stav zvířete.

Energizer je sypký ve formě vloček. Je určen pro dojnice v první fázi laktace. Doporučená dávka na dojnici a den je v rozmezí 0,4 – 0,8 kg. V krmných směsích se zastoupení Energizeru pohybuje do 5%. V koncentrátech dle potřeby úhrady energie. Energizer je velmi dobře přijímaný, protože je bez zápachu, a proto se může bez problémů krmit přímo na žlab.

Energizer si za první rok, který je na trhu, získal na oblibě. V současné době je používán v kvalitních chovech jak v Čechách, tak i na Moravě. Jeden příklad za všechny: pan Očenášek z RD Králíky na farmě v Petrovicích začal používat Energizer v době, kdy měl velké problémy s obsahem bílkoviny a tuku v mléce. Po nasazení Energizeru v dávce 0,5 kg na dojnici a den se bílkovina v mléce zvýšila z 3,09 % na 3,48 % a tuk z 3,5 % na 4,12 %. Ke změnám v krmné dávce nedošlo.

Miroslav Kozák, Společnost EW Consulting

Potřebujete také zlepšit složky v mléce?
Zlepšit parametry plodnosti? Udělat něco pro lepší stav Vašich zvířat?

GENOSERVIS, A.S. OLMOUC
nabízí prodej chráněného tuku ENERGIZER
Kontaktujte naše obchodní oddělení: paní Gusnarová
Tel.: 585-411-139, 602-579-254, Fax: 585-413-387

UKÁZKA KANČŮ NAKOUPENÝCH NA NAŠE ISK Z MEZINÁRODNÍ VÝSTAVY HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT A ZEMĚDĚLSKÉ TECHNIKY PŘEROV 2003

Plemeno Bílé ušlechtilé

Kat. číslo 11, ušní číslo 2185019, Chovatel: ZP Otice, a. s., okr. Opava, Otec: DEBUT 44
VU: 667 g – 1038 g – 0,71 cm – 63,0 %, CPH: 1469 – 1,5 – 10 %

Kat. číslo 17, ušní číslo 2188709, Chovatel: Milotický hospodář, spol. s r. o., okr. Přerov, Otec: DANKEN 24
VU: 667 g – 1038 g – 0,71 cm – 63,0 %, CPH: 1469 – 1,5 – 10 %

Katalogové č. 11

Katalogové č. 17

Plemeno Landrase

Kat. číslo 19, ušní číslo 2293081, Chovatel: Bouzovská zem. a. s., okr. Olomouc, Otec: DONEC 96
VU: 790 g – 1357 g – 0,57 cm – 64,7 %, CPH: 1821 – 1,0 – 20 %

Kat. číslo 21, ušní číslo 2290604, Chovatel: Vyoral Miroslav, Brumovice, okr. Opava, Otec: DECIBEL 21
VU: 731 g – 1262 g – 0,60 cm – 64,5 %, CPH: 1980 – 1,5 – 10%

Katalogové č. 19

Katalogové č. 21

... z chovu PRASAT

Kat. číslo 23, Ušní číslo 2290477, Chovatel: Vyoral Miroslav, Brumovice, okr. Opava, Otec: DECIBEL 1
VU: 807 g – 1350 g – 0,55 cm – 64,8 %, CPH: 2410 – 2,7 – 1%

Katalogové č. 23

Katalogové č. 26

Plemeno Duroc

Kat. číslo 26, Ušní číslo 2351157, Chovatel: ZP Otice, a. s., okr. Opava, Otec: DRUID 1,
VU: 694 g – 1017 g – 0,65 cm – 63,9 %, CPH: 1495 – 1,8 – 5 %

Plemeno Bílé ušlechtilé – otcovská forma

Kat. číslo 33, Ušní číslo 2481606, Chovatel: ZP Otice, a. s., okr. Opava, Otec: ACHILES 43,
VU: 703 g – 1082 g – 0,48 cm – 67,8 %, CPH: 1129 – 1,5 – 10 %

Kat. číslo 34, Ušní číslo 2481542, Chovatel: ZP Otice, a. s., okr. Opava, Otec: ARAB 120,
VU: 685 g – 1062 g – 0,48 cm – 66,9 %, CPH: 1038 – 1,1 – 15 %

Katalogové č. 33

Katalogové č. 34

... z chovu PRASAT

Plemeno Pietrain

Kat. číslo 38, Ušní číslo 2840310, Chovatel: ORYX s. r. o., Služovice, okr. Opava, Otec: PEPINO 1, VU: 650 g – 1035 g – 0,52 cm – 66,5 %, CPH: 1485 – 1,3 - 10%

Kat. číslo 39, Ušní číslo 2840311, Chovatel: ORYX s. r. o., Služovice, okr. Opava, Otec: PEPINO 1, VU: 650 g – 1035 g – 0,52 cm – 66,6 %, CPH: 1502 – 1,4 - 10 %

Katalogové č. 38

Katalogové č. 39

Kat. číslo 40, Ušní číslo 2840313, Chovatel: ORYX s. r. o., Služovice, okr. Opava, Otec: PEPINO 1, VU: 664 g – 1088 g – 0,51 cm – 66,8 %, CPH: 1581 – 1,9 - 5 %

Katalogové č. 40

Katalogové č. 50

Plemeno Linie 48

Kat. číslo 50, Ušní číslo 2840327, Chovatel: ORYX s. r. o., Služovice, okr. Opava, Otec: ARAB 120, VU: 667 g – 1053 g – 0,46 cm – 66,8 %, CPH: 242 – 0,5 - 35 %

připravil Jaroslav Doupal, Genoservis, a.s.
602-518 389, 581-735 019, genoservis@atlas.cz

... z chovu PRASAT

VÝSLEDKY VLASTNÍ UŽITKOVOSTI V CHOVECH DLE PLEMEN ZA 1. ČTVRTLETÍ ROKU 2003

Výsledky vlastní užitkovosti v ŠCH dle plemen

plemeno	pohlaví	ks	hmotnost	přírůstek		sádlo	% LM
				od nar.	test		
BU	prasničky	445	86	600	916	0,74	62,4
	ČR pras.	4512	85	602	919	0,84	61,4
	kanečci	73	95	663	1049	0,73	63,5
	ČR kan.	601	97	667	1062	0,79	62,9
L	prasničky	245	91	639	1031	0,71	62,4
	ČR pras.	1355	89	619	991	0,78	61,9
	kanečci	78	107	711	1211	0,69	63,6
	ČR kan.	545	102	684	1097	0,75	63,3
BO	prasničky	61	80	560	802	0,72	64,1
	kanečci	19	99	668	1056	0,63	65,3
PN	prasničky	6	85	630	930	0,50	65,5
	kanečci	7	95	684	1065	0,52	66,1

Výsledky vlastní užitkovosti v RCH dle plemen

plemeno	pohlaví	ks	hmotnost	přírůstek		sádlo	% LM
				od nar.	test		
BU x L	prasničky	1348	98	572		0,77	61,6
	ČR pras.	11247	95	564		0,82	61,3
L x BU	prasničky	415	104	573		0,71	62,0
	ČR pras.	2576	98	571		0,77	61,7

Výsledky VJH dle plemen na SKVP Grygov

plemeno	přírůstek		spotřeba		plocha MLD	% HMČ	špek
	nar.	test	krmiva	ME			
BU	611,6	947,2	2,35	32,33	54,60	55,43	1,96
BO	570,8	810,2	2,32	32,10	58,23	55,75	2,06
PN	569,5	871,7	2,69	34,30	60,21	56,46	1,44
CELKEM	601,7	921,1	2,33	31,52	55,63	55,58	1,92

Dle čtvrtletních výsledků kontroly užitkovosti (k 31.3. 2003) připravil Jaroslav Doupal, Genoservis, a.s.
602-518 389, 581-735 019, genoservis@atlas.cz

INVESTICE DO USTÁJENÍ BŘEZÍCH PRASNIC V AGRO RADOVESNICE II, S.R.O.

Ekonomické klima v chovu prasat v současné době je velice napjaté. O to cennější je skutečnost, že existují chovy, které v této náročné době investují do kvalitních technologií, neboť si uvědomují, že takto vybavené farmy budou mít náskok v konkurenčním prostředí na evropském trhu.

Tímto směrem uvažovali i v AGRO Radovesnice II, s.r.o. a v nedávné době provedli účelnou investici do ustájení březích a připouštěných prasnic a prasniček. Celková kapacita farmy je 200 plemenic, přičemž kapacita vlastní „březárny“ je 150 ks. V Radovesnicích II se rozhodli jít cestou krmných stanic, která sebou nese několik výhod: individuální krmení prostřednictvím „čipů“, krmení dle fáze reprodukčního cyklu, welfare zvířat, malá potřeba lidské práce.

Obr. 1: Skupinové ustájení prasnic

Obr. 2: Krmné stanice

Obr. 3: Detail krmné stanice

Zajímavostí je, že všechny březí prasnice jsou ustájeny společně. Mají k dispozici dvě velké stlané sekce (obr. 1), které jsou spojeny s krmnými stanicemi chodbou. Prostřednictvím této chodby se 1x týdně vyklízí hnůj a nastýlá se sláma. Na konci se nacházejí čtyři vedle sebe umístěné krmné stanice (obr. 2 a 3). Pokud prasnice vejde do krmného boxu, dojde k jeho uzavření a k dávkování krmiva dle krmné křivky. Zpětné propojení krmných stanic s „lehárnami“ je realizováno selekční chodbou (obr. 5), kterou zooteknik pravidelně využívá k oddělení vybraných prasnic do selekčního boxu. Takto se vybírají např. prasnice na porodnu, prasnice k rané diagnostice březosti atd..

Samozřejmostí tohoto systému je softwarová podpora, která kromě řízení vlastního krmení poskytuje perfektní přehled o jednotlivých prasnicích. Jedná se především o informace ohledně fáze reprodukčního cyklu, reprodukčních vlastnostech prasnic a příjmu krmiva.

Obr. 4: Jednoduchá krmná stanice pro prasničky a odstavené prasnice

... z chovu PRASAT

Popisovaná technologie je náročnější v navykání nových prasniček na systém krmení přes krmné stanice. K tomuto účelu slouží zvláštní kotec na cca 20 ks, který je vybaven jednoduchým krmným boxem bez zadního uzavírání. Vedle se nachází skupinové ustájení pro odstavené prasnice se stejnou jednoduchou ale širší krmnou stanicí (Obr. 5). Využívá se skutečnosti, že prasnice ustájené skupinově vykazují po odstavu lepší projevy říjí. Pro intenzivní stimulaci prasniček a odstavených prasnic, popřípadě inseminovaných prasnic je mezi výše zmíněnými kotci ustájen kanec, který je v pravidelných intervalech vyměňován s kancem z tzv. detektoru říjí.

Obr. 5: Selekční chodba

Obr. 6: Detektor říjí

Detektor říjí (obr. 6) je další technologickou novinkou, která spolehlivě vyhledává přebíhající se prasnice. Je umístěn před lehacími sekcemi a jedná se v podstatě o kotec s kancem, který má plné stěny. V jedné stěně je kruhový otvor nad kterým je čtecí zařízení na čipy prasnic. Říjí se prasnice stráví u tohoto „okénka“ podstatně více času než ostatní plemence a počítač na ní upozorní.

O účelnosti a dobré volbě této technologie svědčí vynikající výsledky inseminace v tomto chovu. Březost po první inseminaci se zde pohybuje na úrovni 89–93% při plodnosti 11,3 – 11,7 živě narozených selat. Doufáme, že do budoucna bude přibývat počet chovatelů, kteří budou úspěšně řešit produktivitu práce prostřednictvím vhodných technologií.

Filip Offenbartl, Genoservis, a.s. Olomouc
602-713 607, genoservis.njicin@iol.cz

K REPRODUKCI A PRODUKCI

Od té doby, co přírůstek a procento libového masa jsou nejdůležitější rysem pro selekci, musí být selekční práce zaměřena na zlepšení reprodukce slučitelná i s produkčními vlastnostmi. Existence nepříznivých genetických korelací mezi selekčními rysy snižuje genetický pokrok.

Prasničky BU – Milotický hospodář, spol. s.r.o.

U prasat jsou často pozorovány nepříznivé vztahy mezi produkčními, zdravotními a kondičními vlastnostmi. Kromě toho je tu vždy riziko, že selekce bude mít nepříznivé důsledky na důležité vlastnosti. Například vysoký přírůstek a procento libového masa jsou v genetickém vztahu se zvýšeným stupněm osteochondrózy u porážkových zvířat (Lundeheim, 1987), tudíž selekce pro chov vyšší úrovně může zvýšit slabost nohou.

Producenti selat by měli zahrnout nízký věk dospívání prasniček do svých chovných cílů. Zpoždění v dospívání znamená prodražení pro producenta selat, protože znamená porod ve vyšším věku a tím prodloužení neproduktivních dní. Problémy s neříjivostí prasniček se mohou řešit mimo období zapouštění.

Producent porážkových zvířat má naopak zájem na zpoždění sexuální zralosti prasniček, protože mladé prasničky, které dospívají před porážkou, mají tučnější maso než prepubertální zvířata. Prováděná selekce na vysoké procento libového masa může vést ke zpoždění dospívání.

Problémy jako vysoký věk v době porodu, dlouhé intervaly mezi vrhy (mezidobí) a vysoký podíl vyřazených zvířat jsou pravděpodobně často způsobeny nezjištěnými říjemi. Každá nezjištěná říje má za následek dalších 21 neproduktivních dní. Tento nárůst odpovídá snížení o 0,1 vrhu na prasnici a rok. Některé mladé prasničky ovulují bez reflexu nehybnosti (okolo 15%), naopak některé mladé prasničky a prasnice vykazují reflex nehybnosti při absenci ovulace. Výraznější projevy říje vedou k nižšímu věku při porodu a kratším intervalům mezi jednotlivými vrhy a ulehčují inseminaci nebo přirozenou plemenitbu. Než budou projevy říje zahrnuty do metod selekce, musí být sledovány genetické variace těchto symptomů. Totéž platí i pro odhad genetických korelací mezi silou říje a produkčními vlastnostmi. (U dojných krav byly zjištěny nepříznivé vztahy mezi produkcí mléka a intervalem mezi otelením a první říjí po porodu. V pokusu bylo zjištěno, že vysokoprodukční krávy měly delší interval do první říje než průměrné krávy. Vztahy mezi produkčními vlastnostmi a příznaky říje by měly být zjištěny, aby selekce nezpůsobila obtížnější zjišťování říjí.)

Velikost vrhu je považována za reprodukční vlastnost s vysokou ekonomickou hodnotou, proto je důsledně sledovaná v mnoha chovech. Největší problémy týkající se zjištění reprodukčních vlastností jsou zpožděné dospívání, nezjištěné říje, vysoká úmrtnost selat, dlouhé mezidobí a vysoký podíl vyřazených zvířat. Velikost vrhu a porod je dobře sledovanou vlastností, ale genetické korelace mezi různými reprodukčními vlastnostmi nejsou

známé. Znám je negativní vztah mezi velikostí vrhu a přežitím selat, tzn. že vysoký počet narozených selat není zárukou vysokého počtu selat při odstavu. Hmotnost selat při porodu je v pozitivním vztahu k přežití mláďat v prvních týdnech života. Velikost vrhu a průměrná hmotnost selete nejsou jediným důležitým měřítkem pro genetickou kapacitu reprodukce prasnic, i když vymezují podmínky pro narození každého selete. Je prokázán negativní efekt vlivem narození ve velkém vrhu (velký počet sourozenců), který může přejít do nepříznivého ovlivnění reprodukčních výkonů mladých prasniček a tím zmařit selekci na zlepšení reprodukce.

Závislost ovulace savců na tělesném tuku je sledována již od minulého století. Existence nepříznivé genetické korelace mezi procentem libového masa a velikostí vrhu u prasat je známá. Tato korelace může být jedním z vysvětlení malého genetického pokroku ve velikosti vrhu od doby co je selekce zaměřená na produkční vlastnosti.

Velký vrh selat sám o sobě nezajistí vysokou produkci selat. Také délka mezidobí vymezuje počet selat na jednu prasnici na rok. Sterling (1990) ukázal, že interval od odstavu do říje u „prvníček“ byl ovlivněn velikostí prvního vrhu a ztrátou hmotností prasniček během laktace. Velký vrh může tedy mít nepříznivé následky pro další březost a komplikovat další reprodukci prasnice.

Věk dospívání u prasniček je silně ovlivněn prostředím, např. kontaktem s kancí, dopravou, ročním obdobím, změnami v délce dnů, velikostí skupiny a dispozičním prostorem. Zjišťování věku při první říjí je selekční znak, který pomáhá chovatelům zlepšovat jejich výsledky a zjednodušuje selekční práci ve stáde. Rychle rostoucí genotypy dosahují věku dospívání při nižším fyzickém věku.

Závěrem lze konstatovat, že:

1. Prasničky s vysokou porodní hmotností narozené v početném vrhu mají být vybírány pro obnovu základního stáda.
2. Věk v pubertě a při porodu, příznaky říje, velikost vrhu a průměrná hmotnost selat při narození, ztráta hmotnosti plemence během laktace a délka mezidobí dovoluje správnou selekci genetický pokrok.
3. Mnoho z genetických korelací mezi reprodukčními vlastnostmi se zdají být buď velmi nízké nebo příznivé. Nepříznivé genetické korelace jsou mezi velikostí vrhu a průměrnou hmotností selat, mezi velikostí vrhu a ztrátou hmotnosti prasnice během laktace a mezi průměrnou hmotností selat a ztrátou hmotnosti plemence během laktace.
4. Genetická korelace mezi přírůstkem a průměrnou hmotností selat je příznivá. Velikost vrhu při narození pravděpodobně není v genetickém poměru s produkčními vlastnostmi, ale věk v pubertě a při porodu určitě jsou. Zdá se, že existuje nepříznivá genetická korelace mezi přírůstkem a reflexem nehybnosti s první ovulací (opak zjistil Tvrdon, 1999).
5. Tři hlavní vlastnosti mohou být doporučeny pro využití v selekčních programech, které jsou zaměřené na zvýšení reprodukčních ukazatelů prasnic: věk při první detekované ovulaci, velikost vrhu při odstavu a interval od odstavu do zjištění ovulace.

VÝZNAM KANČÍCH FEROMONŮ

V průběhu posledního veletrhu EuroTier konaném v Německu několik společností představilo produkty na bázi kančích feromonů k podpoře reprodukce prasnic. Byla nastolena otázka co vlastně jsou feromony a jak nám můžou pomoci.

Termín „feromon“ byl vymyšlen vědci v roce 1950 a pochází z řeckého slova „pherein“ (nést) a „hormone“ (podráždit).

Feromony můžou být myšleny jako chemický posel, který má schopnost vyvolat ohlas na opačné pohlaví stejného živočišného druhu. Hraje důležitou roli v chování a sexuálních vztazích stejně jako při kontrole reprodukce.

Feromony se tvoří u dospělých zvířat a obvykle je jejich směr vylučována při vydechování. Obecně se soudí, že po výdechu kancem feromony dosáhnou nozder prasnice. Zde stimulují nervové receptory na sliznici čichového ústrojí. Prasnice pak začíná projevovat ochotu k páření.

Kančí feromony androstenone (androst-16-en-3-one) a androstenol (androst-16-en-3-ol), známé jako důležitý faktor navozující sexuální chování u prasnic, patří mezi 18 chemikálií u kterých byla doposud identifikována funkce feromonů. Na seznamu je také jeden feromon, který byl zjištěn i u mužů. Jmenuje se androst-4, 16-dien-3-one. Odhaduje se, že podobných chemikálií existuje více než 18. V současnosti kančí androstenon a androstenol byly již chemicky definovány a jsou dostupné ve formě spreje nebo prášku k použití ve výzkumu nebo i v běžné praxi u chovatelů.

Aplikování syntetických kančích feromonů před rypák prasnice od třetího dne po odstavu stimuluje nástup a intenzitu projevu říje

Jejich praktické využití lze hodnotit podle bohatých znalostí o kančích feromonech nashromážděných za posledních 20 let. Nástup puberty je značně urychlen pokud jsou mladé prasničky vystavovány účinkům kančích feromonů. Zkušenosti také ukazují, že feromony mají blahodárny vliv na pravidelnost říje, stejně jako na její intenzitu a zkrácení intervalu mezi odstavem a prvním zapuštěním.

Šarvátky mezi zvířaty v nově vytvořené skupině jsou běžný problém v chovu prasat. Studie z roku 1987 v USA ukázala, že v průměrná skupina předpubertálních prasniček stráví během prvních 90 minut 17% času vzájemnými šarvátkami. Zavedení postupu, který by snížil toto nežádoucí chování by bylo jistě krokem vpřed. Agresivní chování a stres mezi těmito zvířaty lze omezit jednoduše aplikací malého množství androstenolu.

Pokud jsou prasničky pravidelně vystavovány účinkům kančích feromonů mohou dosáhnout první říje až o 20 dnů dříve, což je pro chovatele jistě cenná

úspora nákladů. Výsledky výzkumu z roku 1992 dospěly k závěru, že při pravidelném používání kančího androstenonu ke stimulaci mladých prasniček dochází k dřívějšímu nástupu říje a tato říje je kvalitnější.

Jedním z největších úkolů v chovu prasat je porozumění zákonitostí projevů chování zvířat a pak poskytnutí co neoptimálnějších podmínek namířených k dosažení co nejvyššího reprodukčního efektu. Doposud byl považován jako neoptimálnější způsob stimulace ranosti puberty u prasniček jejich pravidelný kontakt s dospělým kancem průběhem.

Vzrůst ohlasu na stimulaci je pouze za předpokladu větší frekvence originálních kančích podnětů. Nicméně existují rozdíly podle denní doby kdy dochází ke kontaktu prasniček s kancem. Omezené údaje z ostatních oblastí předpokládají ustálený denní rytmus pulzů, při kterých se vyplavuje LH hormon kontrolující rozvoj žlutých tělísek na vaječnicích. Frekvence těchto pulzů indikuje aktivitu endokrinního systému týkajícího se reprodukce, známého pod názvem hypotalamo-hypofyzárně-vaječnicková osa, mění se v průběhu dne.

Dlouho před rokem 1989 vědci navrhovali, že tato variabilita by mohla být využita jako stimul pro včasný nástup puberty nebo normální říje po odstavu efektivněji pokud je aplikovaná spíše odpoledne než ráno. Australští vědci ještě před 10 lety nebyli schopni ověřit tento návrh, protože do pokusu zahrnuli pouze 16 prasniček, ale pro objektivnější vyhodnocení je třeba širšího zkoumání.

Také některé práce provedené v australskými vědci vysvětlují, že feromony nám mohou pomoci vysvětlit tzv. sezónní infertilitu u prasnic a prasniček v průběhu letního období. Také prasnice si produkují vlastní feromony, které oddalují nástup říje mladších prasniček v tomto nepříznivém čase. Normální produkce kančích feromonů sice překoná vliv feromonů prasnic, nicméně je ale vhodné ustájit prasničky odděleně od starších prasnic v době říje, zejména v tomto teplém období roku.

Vědci před několika roky vědci podali důkazy o dvou faktorech způsobující tzv. syndrom letní infertility u prasat. Prvním je zamezení přítomnosti kance během prvních dnů po inseminaci nebo zapuštění, protože feromony mají pravděpodobně negativní vliv na ranná stadia březosti. Dalším faktorem je zabránění stálé přítomnosti kance u prasnic nebo prasniček.

Pro lepší výsledky je vhodnější mít kance ustájené v oddělené části stáje nebo v kotci mimo stáj s prasnicemi, příp. prasničkami. Samice daleko lépe reagují a mají výraznější reflex nehybnosti na kance kterého neznají a jsou s ním v kontaktu pouze kratší dobu. Navíc ustájení kance mimo prasnice a prasničky nám snižuje možnost, že projev reflexu nehybnosti bude krátký a odezní ještě předtím než se k prasnici nebo prasničce dostaneme a vybereme ji k zapuštění.

Dobře známým problémem je detekce říje při nedostatečné stimulaci reprodukčního cyklu, zejména pak během letního období. Při vyšších teplotách ve stájích je jednoduše vhodné použít ke stimulaci před inseminací nebo přípouštěním více kanců, případně je více střídat i v průběhu dne (to znamená jedním kancem provést výběry a druhého prubíře vzít ke stimulaci při inseminaci). Je to dáno tím, že většina kanců v tomto období je méně sexuálně aktivních ve srovnání s chladnějším obdobím roku a jejich feromonální produkce klesá.

Je zde ale také další alternativa náhrady většího počtu kanců v průběhu tohoto nepříznivého období. Tou je využití syntetického kančího pachu ve spreji nebo ve formě prášku k aplikaci před rypák prasnice nebo prasničky.

Androstenon může fungovat jako primární feromon, který způsobí zpuštění řetězce neuro-endokrinních reakcí u samic, nebo jako signální feromon schopný navodit změny v chování či sexuálních aktivitách. Tyto efekty byly ověřeny experimentálně v roce 1999 stejně jako jejich odzkoušení v praxi u chovatelů.

Dnes je možné citovat spoustu výhod hovořících pro použití syntetických feromonů. Samozřejmě bychom měli jako první jmenovat feromonální aplikaci na podpoření začátku říje u prasnic a prasniček. To také zahrnuje stimulaci prasniček k dosažení puberty. V obou případech tyto operace pomáhají pracovníkům na úseku reprodukce prasat přesněji určit začátek říje.

Kromě toho zavedení tohoto opatření nám také zlepšuje výsledky v reprodukci prostřednictvím zkrácení intervalu do odstavu. Použití těchto syntetických přípravků nám také zlepšuje odezvu prasnice při inseminaci a tak snižuje zpětné výtoky inseminační dávky. Ale zejména je třeba vzít do úvahy, že tyto výrobky se syntetickým kančím feromonem nám prokazatelně pomáhají s detekcí říje v problematické letní sezóně

Pig International, duben 2003

přeložil Jiří Aust, Genoservis, a.s. – ISK Grygov, 602 748 676, grygov.isk@iol.cz

STOP OKUSOVÁNÍ OCÁSKŮ U PRASAT

Potíže spojené s okusováním ocásků u prasat mohou signalizovat pouze nedostatek krmiva a s tím spojený hlad prasat, ale ve většině případů se jedná o složitý problém. Okusování ocásků je velice drahý zlozvyk. Jedna z posledních studií odhaduje snížení tržeb při 5% výskytu okusu ocásků o 3.200 US\$ na každých 2.000 prasat ve výkrmu. Dále jsou k dispozici informace o poruchách chování, což zvyšuje poraňování prasat a tím i možný výskyt hnisavých ložisek při porážkách prasat na jatkách.

Každý, kdo se snaží analyzovat zlozvyk okusování ocásků, zjišťuje, že tento problém má více důvodů. Spojení mnoha rozdílných faktorů se pravděpodobně účastní na vzniku jednotlivých případů okusování. Zhoršení životních podmínek ve skupině prasat způsobuje iniciaci okusování ocásků, ale nemůže to být hlavní důvod k vysvětlení tohoto jevu. Některé zdroje popisují možný scénář tak, že startovacím bodem je nepokoj a nervozita a nedostatek pevné potravy což bývá po přemístění selat do nových kotců. Nejprve je nutné oddělit napadená selata.

Za takových okolností se standardně doporučuje vyjmutí pokousaného selete a jeho umístění do vhodného prostředí. Na zbylá prasata ve skupině se použijí kvalitní značkové ocasní spreje. Také se snažíme prasata zaměstnat nějakou zábavou. Doporučují se dávat hrací předměty, ale pouze na krátkou dobu. Jinak brzo ztratí zájem a zvědavost, přestávají reagovat a opakovaně propuká problém s kanibalismem. Dokonce rozptýlení různým střídáním hracích předmětů má svůj efekt. Chovatelé věší nad kotce dlouhé řetězy nebo lana tak, aby je mohla prasata „žvýkat“. Je možno využít i papírových pytlů, s kterými si prasata ráda hraje.

Po čase si znovu prasata najdou důvod k neklidu a opětovnému okusování ocásků. Teplota a kvalita ovzduší jsou významnými faktory, které ovlivňují kanibalismus. K většímu okusování ocásků dochází v chladnějších měsících roku, v tomto období se snižuje ventilace na minimum z důvodu udržení teploty, tím ale dochází ke

snížení přísunu dostatečného množství čerstvého vzduchu. Dalším sledováním se prokazuje, že velká množství kejdy v podroštových prostorech zvyšují koncentraci negativních plynů v ovzduší stáje.

Rychlý a časný přesun do nových kotců může být příčinou zvýšené aktivity při hledání krmiva a vody, což je ještě podmíněno sociálním uspořádáním v kotci. Pravidelný tvar a uspořádání kotců nenapomáhá řešit okusování. Umělá restrikce k přístupu ke krmivu a vodě také redukuje možnost úniku napadených zvířat. Problém se zvyšuje s přeplněním kotce. Větší problémy bývají v chovech s vyšší koncentrací zvířat a více jsou kanibalismem postiženi kanečci než prasničky.

Všechny možné příčiny neklidu, konkurence u krmných míst pravděpodobně spouští celoroční problémy s okusováním ocásků (sezónní vliv zvyšuje problémy v obdobích horší kvality vzduchu). Zjištění prokazují, že prasata, která neuspěla při hledání krmiva, začínají okusovat ocásky protože jsou jednoduše hladová.

Jedno z možných vysvětlení spočívá ve faktu, že první zvířata u krmení mají i větší počáteční přírůstek a bývají často nalezena mezi nejmenšími prasaty v kotci. Menší prasata mají nízké sociální postavení v kotci a proto nemůžou soupeřit s jinými prasaty o krmení. Omezení počtu krmných míst po odstavu a spojení s novými selaty uzavírá celý problém. Pokousaný ocas nás může upozornit, že sele hledá něco ke žrádlu.

... z chovu PRASAT

Je samozřejmě více vysvětlení kanibalismu u prasat a nedá se říct, že neklid u prasat je jediná příčina. Nuda u prasat bývá také často všeobecně rozšířený názor, prasata zůstávají v poměrně „holém“ kotci a proto existuje ve skutečnosti neustálý potencionální problém vzniku kanibalismu. Na problém hladu můžeme být upozorněni přeplněním kotce, dále je prokázán negativní vliv nedávno spojených skupin prasat, kde nejčastěji můžeme pozorovat okusování ocásků.

zpracována podle časopisu Pig International, srpen 2000
Zdeněk Tvrdoň, Genoservis, a.s. - PS Přerov,
0606-780 192, genoservis.prerov@atlas.cz

TUBERKULÓZA PRASAT – NEJČASTĚJŠÍ ZDROJE INFEKCE

Tuberkulóza prasat působí chovatelům nejen u nás, ale prakticky na celém světě, značné ekonomické problémy. Mezi nejvýznamnější původce tuberkulózních změn u prasat patří v posledním období zástupci komplexu *Mycobacterium avium*.

Obr. 1. Nevhodně umístěné a neuzavřené expanzní nádrže a jiné rezervoáry vody jsou častým místem výskytu mykobaktérií v sedimentu

Podle údajů SVS z let 1990 až 1999 byly při veterinárně-hygienických prohlídkách na jatkách 41.458.565 poražených prasat zjištěny tuberkulózní změny u 134.088 (0,32%) zvířat. Laboratorně bylo vyšetřeno orgány od 17.326 prasat, z nichž byly mykobaktérie izolovány ze 7.246 (41,8%) zvířat. *Mycobacterium bovis* (původce bovinní tuberkulózy) bylo izolováno pouze od 5 (0,07%) zvířat pocházejících z posledního ohniska bovinní tuberkulózy skotu v České republice v roce 1995. Prevalence aviární tuberkulózy (původce je *M. avium* subsp. *avium*, sérotypy 1 až 3) v laboratorně došetřených orgánech za sledované období představovala 55,7%. Druhým nejčastěji izolovaným zástupcem komplexu *M. avium* bylo *M. avium* subsp. *hominissuis* (jedná se nový poddruh, který vznikl vyčleněním sérotypů 4 až 6, 8 až 11 a 21 z *M. a. avium*), který tvořil 39,2% u prasat. Ostatní druhy podmíněně patogenních mykobaktérií (*M. chelonae*, *M. terrae*, *M. phlei* a *M. fortuitum*) byly izolovány od 5,1% prasat.

V průběhu těchto deseti let se měnil poměr výskytu kmenů *M. a. avium* ku *M. a. hominissuis* izolovaných z orgánů prasat. *M. a. avium*, jehož zdrojem jsou infikovaní ptáci a malí zemní savci, dominoval v první polovině 90. let. Od druhé poloviny 90. let se

mnohem častěji vyskytuje *M. a. hominissuis*. Důvodem této skutečnosti je narůstající kontaminace stájového prostředí prasat těmito zástupci komplexu *M. avium*, kteří se dokonce mohou množit při teplotách 18 až 20 °C.

Kromě mykobaktérií mohou tuberkulózní změny způsobovat i jiné druhy bakterií. V letech 1996 až 1999 byl v České republice izolován od 203 (11,6%) z 1 745 vyšetřených zvířat *Rhodococcus equi*, který byl u 154 (8,8%) zvířat detekován samostatně a od 49 (2,8%) zvířat společně s mykobaktériemi. Kmeny *R. equi*, kteří byly nejčastěji nalezeny v půdě z výběhů a v mízních uzlinách hlavových v tuberkulózních uzlicích.

Diagnostika

Nejčastější metodou při diagnostice infikovaných zvířat je klinické vyšetření, patologicko-morfologické vyšetření, tuberkulinace a sérologického vyšetření. K potvrzení nákazy je potřebný průkaz původce kultivačním vyšetřením orgánů. S klinickými příznaky tuberkulózy prasat se vzhledem k jejich malé délce života prakticky nesetkáváme. Patologicko-anatomické vyšetření pro detekci tuberkulózy u prasat probíhá při veterinární prohlídce na jatkách podle prováděcí vyhlášky č. 121/87 Sb. Bezprostředně po poražení jsou u všech prasat na jatkách posouzeny prohlédnutím a nařezáním různé mízní uzliny. Jako tuberkulózní změny jsou nacházeny zesíratělé až zvápenatělé uzlíky různé velikosti a tvaru (nejčastěji od velikosti máku do velikosti bobu).

Obr. 2. Stelivový materiál patří k významným zdrojům mykobaktérií obzvláště při špatném uskladnění

Výskyt mykobaktérií ve vnějším prostředí

V 90. letech byly zaznamenány dva výrazné vzestupy nálezů tuberkulózních změn u prasat: v polovině 90. let z důvodů používání hluboké podestýlky s pilinami a koncem 90. let z důvodů příkrmování prasat rašelinou. Obě suroviny se projeví jako vysoce rizikové z hlediska jejich značné kontaminace kmeny *M. a. hominissuis*.

Příkrmovaná rašelina

Nízké pH rašeliny (2,0 až 2,5) má baktericidní účinky na koliformní a jiné druhy bakterií střevní mikroflóry, čímž zmírňuje nebo zabraňuje průjmovým onemocněním selat. Velký obsah vlákniny v rašelině způsobuje absorpci vody z potravy, což má zpětně vliv na zvýšený příjem potravy a tím i na rychlejší přírůstek hmotnosti prasat.

V některých chovech byla rašelina používána jako stelivo, kdy její struktura a měkký charakter působil proti oděrkám na končetinách selat. Z rašeliny bylo izolováno velké množství atypických mykobaktérií mnoha druhů způsobujících tuberkulózní změny v mízních uzlinách prasat.

Obr. 3 „Unavené“ prostředí boxů pro selata bývá častým zdrojem mykobakteriální infekce

Napájecí voda

Rovněž i v napájecí vodě bylo opakovaně prokázáno např. *M. a. hominissuis* serotypu 8 ve vysokých koncentracích. Voda hraje významnou roli v cirkulaci mykobaktérií ve vnějším prostředí. Mykobaktérie byly prokázány téměř ve všech různých typech vodních zdrojů (potoky, řeky, rybníky, jezera, studně a další) kromě vody získaných z Artézských studní. Z vody bylo izolováno více jak 20 druhů mykobaktérií, z nichž k nejrozšířenějším patří *M. gordonae*, *M. flavescens*, *M. gastri*, *M. nonchromogenicum*, *M. terrae* a *M. triviale*. V současné době se již zřídka v praxi můžeme setkat s napájením prasat povrchovou vodou nebo s jejím použitím k přípravě krmiva. Přesto v předešlých studiích bylo zjištěno, že pro domácí prasata může být zdrojem atypických mykobaktérií kontaminovaná napájecí pitná voda z vodovodního řádu a studniční voda. Rizikový faktor z hlediska akumulace a následného množení podmíněně patogenních mykobaktérií představují expanzní nádrže pro napájecí vodu, v nichž se mohou obzvláště v teplejších měsících vytvářet podmínky vhodné pro jejich množení.

Obr. 4. Volně žijící ptáci jsou hlavním rezervoárem původce aviární tuberkulózy a proto by neměli mít volný přístup do stájí a připraven krmiva

těchto dřevitých materiálů ve vlhkém prostředí, kdy hlavně v letním období docházelo k pomnožení mykobaktérií. Rovněž ze vzorků sena a slámy není izolace mykobaktérií ojedinělá. Ze vzorků sena a slámy byly izolovány druhy *M. terrae*, *M. gordonae*, *M. triviale*, *M. flavescens* a *M. a. hominissuis*. Příčinou může být kontaminace materiálu půdou a prachem při sběru, transportu a jeho uskladnění. Při nevhodném uskladnění sena a slámy může záchytnost mykobaktérií dosahovat až 40% z vyšetřovaných vzorků. Nejrizikovějším materiálem používaným jako stelivo jsou piliny, nichž jsme prokázaly mykobaktérií ve 43,6% vzorků. Stejně jako i v předešlých studiích převládá z dřevitých produktů a z použitého steliva záchyt *M. a. hominissuis*. Ke kontaminaci jak pilin, tak sena původcem aviární tuberkulózy dochází nejčastěji trusem divokých ptáků, u kterých jsme aviární tuberkulózu rovněž v chovech prasat prokázali.

Podestýlka

V polovině 90. let stoupl počet zjišťovaných tuberkulózních změn v mízních uzlinách prasat kvůli zavádění technologie používání hluboké podestýlky při ustájení prasat. Podestýlka byla tvořena převážně dřevitými odpady (zejména piliny, hobliny, sláma, výjimečně kůra). Z ekologického hlediska byla tato technologie šetrnější, ekonomičtější a pro prasata přirozenější. V dřevitých produktech používaných ke stlání (piliny a hobliny) byla zjištěna vysoká koncentrace mykobaktérií. Příčinou bylo špatné uskladnění

... z chovu PRASAT

Krmivo prasat

Materiál používaný ke krmení zvířat (obilí a krmné směsi) většinou z důvodu kontaminace mykobaktériemi nepatří k hlavním zdrojům infekce. Mykobaktérie byly izolovány ve 3,6% ze 111 vzorků vyšetřené ne zralého obilí a ve 3,3% ze 400 vzorků jádrového krmiva prodávaného farmářům. Kromě *M. a. hominissuis* byly nalezeny i další druhy podmíněně patogenních mykobaktérií (*M. flavescens*, *M. fortuitum*, *M. goodnae*, *M. triviale* a *M. terrae*). Ke kontaminaci krmiva může dojít při nevhodné manipulaci a uskladnění ve vlhkých a teplých prostorách. Množství mykobaktérií v obilí a v krmných směsích je nízké. To je s největší pravděpodobností způsobeno velkou vzdáleností klasů od povrchu půdy, čímž nedochází ke kontaminaci povrchu obilných klasů půdou s vysokým obsahem mykobaktérií. Značnou mykobakteriální kontaminaci jsme však zjistili v otrubách a některých krmných směsích vyrobených z obilí uskladněného volně ve skladech za přístupu volně žijících ptáků.

Obr. 5. Dřevěné zábrany a koryta jsou vhodným prostředím pro přežívání a množení mykobaktérií, které se nedají mechanickým čištěním odstranit

Výskyt mykobaktérií v ostatních vyšetřovaných vzorcích vnějšího prostředí (trus prasat a seškraby ze stěn a podlah, půda ve výbězích) často vypovídá o promoření stájového prostředí, případně o intenzitě infekce u prasat. O přítomnosti mykobaktérií v těchto vzorcích svědčí následující záchyty: 15,6% ve vzorcích trusu prasat, 18,4% ve vzorcích seškrabů ze stěn a podlah stájí, 15,8% ve vzorcích půdy z výběhů a 7,7% vzorcích prachu a pavučin. Hlavním zdrojem původce aviární tuberkulózy jsou ptáci. Z méně obvyklých přenašečů to jsou malí obratlovci (hlodavci a hmyzožravci) migrující v podzimních měsících do stájí s prasaty a bezobratlí (žížaly a hmyz) žijící v některých provozech celoročně.

Výskyt atypických mykobaktérií u lidí

Masivní kontaminace některých druhů vnějšího a stájového prostředí může vyvolat zdravotní rizika jak pro zvířata, tak v širším pohledu i pro člověka. Infekce lidí zástupci komplexu *M. avium* se stávají v posledních letech závažným problémem, což potvrzuje jejich častá detekce u pacientů s HIV/AIDS. Tyto kmény byly izolovány rovněž z pacientů v České republice. K onemocnění člověka způsobenému kmény komplexu *M. avium* dochází většinou při souběhu dvou základních podmínek: oslabené imunitě postiženého jedince a dostatečně vysokém infekčním tlaku. Za této situace se mohou uplatnit i jiné druhy mykobaktérií vyskytující se v prostředí, které mohou u lidí způsobovat jednak klasickou plicní formu tuberkulózy nebo mimoplicní formy onemocnění (kožní a urogenitální infekce, záněty kloubů a šlach, postižení krčních mízních uzlin a další). Na základě molekulárně-biologických studií bylo zjištěno, že prasata bývají infikována ze stejného zdroje jako člověk.

Závěry

V chovech prasat je proto nutné došetřovat původce způsobující tuberkulózní změny v mízních uzlinách včas pro zabránění vzniku velkých ekonomických ztrát. Těm se dá předejít včasným odhalením zdrojů infekce v chovu. Přisunutím infikovaných prasat z chovů s nevhodnými zoohygienickými podmínkami se dá zabránit jejich vyšetřováním tuberkulínací a případným sérologickým vyšetřením všech zvířat.

L. Mátlová, L. Dvorská, M. Bartoš, I. Pavlík
Výzkumný ústav veterinárního lékařství, Brno

VITAMÍN E VE VÝŽIVĚ PRASNIC

Obecně existuje nejméně 8 přirozeně vyskytujících se tocolů, které mají aktivitu vitamínu E. Jsou to tocopheroly (s plně nasyceným phytolovým bočním řetězcem) a tocotrienoly (s bočním řetězcem částečně nenasyceným). Tyto zdroje mají různou „E“ aktivitu. Největší biologickou efektivitu mají *a-tocopherol* a *a-tocotrienol*.

1 mg dl-a- tocopherol acetát..... 1 MJ (mezinárodních jednotek)
1 mg dl-a- tocopherol 1,1 MJ
1mg d -a- tocopherol acetát..... 1,36 MJ
1 mg d-a- tocopherol 1,49 MJ a pro mladá prasata 2,44 MJ

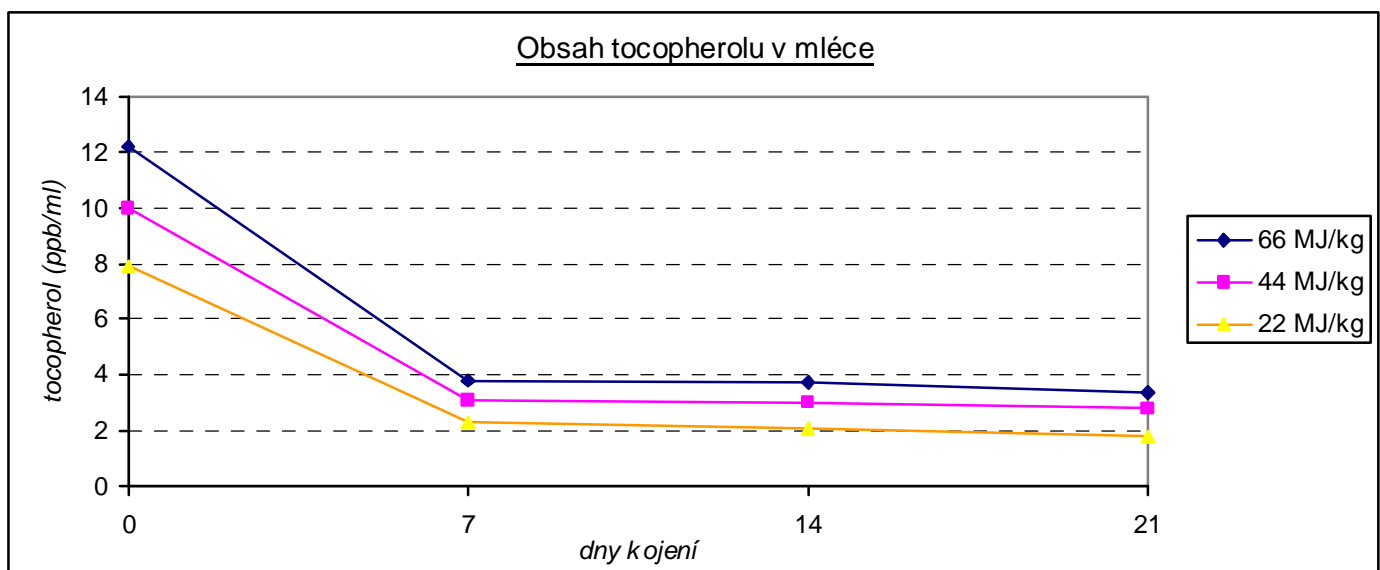
Vitamín E působí jako nitrobenzový antioxidant. Je také prekurzor např. některých prostaglandinů a imunoglobulinů. Pokud je asociován k mitochondriálním membránám, může pomoci jako prevence oxidace nenasycených lipidů a může asistovat při odstraňování škodlivých volných radikálů. Do skupiny metabolických antioxidantů dále patří enzym obsahující Se (selen) - glutathione peroxidáza. Fungují společně a malý deficit jednoho antioxidantu může nahradit jiný.

To je ale limitující, protože kromě hlavní funkce (odstraňování volných radikálů) hraje každý antioxidant ještě jiné specifické role. Pokud je v dietě více nenasycených lipidů, je nutné zvýšit množství vitamínu E a Se jako prevenci oxidace a řetězové reakce vedoucí ke zvýšení produkce volných radikálů.

Reakcí volných radikálů a nechráněných nenasycených lipidů mohou vzniknout lipidové hydroperoxydy. Tyto produkty jsou agresivní a mohou poškodit buněčné stěny a jiné tkáně. Poškození svalových buněk vede k degeneraci nejvíce aktivních svalů. U prasat je nejvíce pravděpodobné poškození srdečního svalu – krváceniny na povrchu (mikrotromby mohou blokovat malé krevní kapiláry, které zásobují srdce – může dojít k poškození srdce a náhlému úhynu). Onemocnění umocňují stresy.

Selata, která se narodila prasnici s nízkým „E“ statutem, mohou hynout v průběhu pršení nebo bezprostředně po něm. Pokud je deficit výraznější, může docházet k mortalitě embryí v prvních týdnech gravidity. V každém případě deficit vit.E vede k redukci živě narozených a odstavených selat. Může dojít ke snížení odstavové hmotnosti a vyšším výskytům průjmů. Adekvátní zásobení vitamínem E vede k maximalizaci velikosti vrhu a přežití selat, zejména u starších prasníc.

Selata se rodí s velmi nízkými rezervami vitamínu E – placentární transfer je minimální. Přenos přes mlezivo je nejvíce efektivní cesta k poskytnutí *a-tocopherolu* selatům. Kolostrum obsahuje cca 15 μg *tocopherolu* / ml a je časným, nezbytným zdrojem pro selata. Po 3 až 4 dnech obsah vitamínu E v mléce prasnice klesá pod 3 μg / ml (viz. graf).

Přesto množství vitamínu E v mléce reflektuje jeho množství v KPK. S narůstající délkou laktace dochází k poklesu *a-tocopherolu* v mléce. Je proto důležité podporovat příjem v.E. prostřednictvím mléčných náhražek nebo startérů.

Vitamín E hraje pravděpodobně také roli ve vývoji mastitid a jeho nedostatek snižuje imunologickou odezvu.

Faktory ovlivňující požadavek na vitamín E jsou: počet plodů během březosti a selat během laktace, příjem Se, příjem nenasycených lipidů, množství dosažitelných sirných aminokyselin, příjem Cu, příjem Fe, příjem syntetických antioxidantů.

Minimální množství E.....22 MJ (při obsahu olejů kolem 3%).

Doporučení 44 – 66 MJ (mezinárodních jednotek) k maximalizaci velikosti vrhu a zvýšení imunokompetence selat a prasníc.

Doporučené dávkování 50 MJ / kg.

Při zvýšeném obsahu polynenasycených mastných kyselin je třeba množství vitamínu E zvýšit. Vysoké hladiny vit. A mohou také snížit absorpci vitamínu E. (někteří autoři ale tento negativní efekt nepotvrdili).

Je běžné ve směsích pro kojící prasnice zvednout energii prostřednictvím tuků a olejů. Toto nevyhnutelně přinese i zvýšení polynenasycených mastných kyselin. Proto je nezbytné v laktačních dietách zvednout i vitamín E, jako hlavní antioxidant. Doporučuje se na každý gram polynenasycených mastných kyselin přidat 2,5 MJ vit.E = na 1% polynenasycených mastných kyselin tedy připadá 25 MJ vitamínu E. Mnoho krmných směsí pro březí a laktující prasnice obsahuje více jak 3% polynenasycených mastných kyselin, které jsou dodány v lipidových složkách a doplňcích, které zvyšují obsah energie v krmivu. Z tohoto pohledu by takové směsi měly mít 75 MJ vit. E.

Na základě méně či více opodstatněného strachu se dnes internetoví surfaři bojí otevřít telefonní účet, aby v něm nespatriili nemilé překvapení v podobě desetitisícového účtu. Takovou zkušenost s vysokým účtem má u nás už mnoho lidí, a proto by nikdo tuto hrozbu neměl podceňovat.

Astronomickou částku za telefonní účet způsobuje uživatelům vytáčeného připojení program, respektive skript nazývaný *dialer* (založený na technologii ActiveX), který je schopen přesměrovat připojení k Internetu na jiné telefonní číslo (většinou tzv. žluté linky začínající číslem 900 s tarifací 60 Kč/min).

Placení za obsah, ale i podvody založené na dialerech nejsou žádnou novinkou u nás ani ve světě. V poslední době se jen změnil způsob využívání. Zatímco předtím byly hovory přesměrovány do exotických zemí, nyní jsou používány přímo české linky se zvýšenou tarifací. Dialery nejsou využívány jen podvodným způsobem, ale velké množství serverů je využívá jako regulární způsob platby za poskytnuté služby.

Ohroženou skupinou jsou v podstatě uživatelé vytáčeného Internetu, jak přes klasickou telefonní linku tak přes ISDN. Ti kteří využívají kabelové, mikrovlnné nebo jiné připojení jsou mino nebezpečí. Naopak uživatelé ISDN připojení jsou ohrožení nejvíce, kvůli rychlosti připojení na jiné telefonní číslo.

Dialer po svém spuštění se pokusí o: odpojení místního poskytovatele internetu, vypnutí vnitřního reproduktoru modemu aby zamezil zaslechnutí jiného připojení, vytočení telefonní čísla začínajícího předvolbou 900, navázání spojení, zadání jména a hesla.

Distribuce a spuštění dialerů probíhá různými způsoby, nejčastěji se tyto programy (skripty) vyskytují na stránkách s erotickým obsahem. V poslední době se dokonce objevily e-mailové zprávy, které jako přílohu obsahovaly podobnou aplikaci.

Často slycháváme v televizi, že nás takto okrádá Český Telecom. Není to ale pravda. Telecom sice poskytuje linky se zvláštní tarifací, ale služby poskytované na těchto linkách jsou plně v kompetenci provozovatelů (alternativních operátorů).

Většina lidí si patrně řekne, že se jich to netýká. Ale mnohým se jejich lhostejnost či nevědomost nevyplatila v podobě obrovského účtu za telefon. Nejzákladnější a nejjednodušší krok je zakázání spuštění prvků ActiveX. Pokud používáte Internet Explorer, tak v menu *Nástroje/Možnosti Internetu/Zabezpečení* vyberte postupně položky *Internet a Servery s omezeným přístupem* a stiskněte tlačítko *Vlastní úroveň*. V seznamu vlastností najdete *Ovládací prvky ActiveX a moduly Plug-In* a zvolte u všech *Zakázat*. Tak zcela znemožníte spuštění skriptů. Také je vhodné zakázat automatické vytáčení připojení internetu pomocí menu *Nástroje/Možnosti Internetu/Připojení*, kde zvolíte *Nikdy nevytáčet připojení*. Pak, ale musíte vytáčet pomocí jednotlivých připojení.

Existují i další způsoby, jako například specializované programy, za zmínku stojí program z české dílny Connection Meter, jehož plná registrace stojí pouhých 120 Kč ročně. Určité možnosti jak zamezit dialerům poskytuje i Český Telecom, tím že blokuje čísla se zvýšenou tarifací.

Pokud se přece jen stanete obětmi podvodu, je třeba udělat následující kroky doporučené Sdružením ochrany spotřebitelů ČR: uplatnění reklamace, žádat o odklad úhrady vyúčtování, spolupráce s dalšími poškozenými, žádost o zpracování podrobného výpisu, odborná expertiza postiženého počítače, podání trestního oznámení na neznámého pachatele, námitka českému telekomunikačnímu úřadu.

Zdeněk Tvrdoň, Genoservis, a.s. - PS Přerov,
606-780 192, genoservis.prerov@atlas.cz

OPB GRYGOV V ROCE DVA

Odchovna plemenných byků (OPB) Grygov je nejmladší státem uznanou odchovnou v České republice. Majitelem a současně provozovatelem této odchovny je akciová společnost Genoservis Olomouc.

Myšlenka zřízení odchovny v „evropském stylu“ spatřila světlo světa na jaře roku 2001 a již v prosinci tohoto roku byli do odchovny naskladněni první býčci. Odchovna je pro Českou republiku ojedinelá svou technologií krmení, kdy plně respektuje restriktivní systém krmení na normovaný přírůstek (plemena velkého rámce 1.500 g na kus a den a plemena středního rámce 1.300 g na kus a den). Zvířata dostávají přesně kalkulované množství koncentráту v šesti denních dávkách v automatických krmných boxech řízených počítačem. Krmná dávka je doplněna senem.

Již v prvním roce se nám podařilo odchovat 65 zvířat pěti plemen, při průměrném přírůstku v testu na úrovni 1,56 kg /ks/den a při 82 % vybraných zvířat.

V letošním roce jsme v prvním testu odchovávali 59 zvířat a do plemenitby jich bylo vybráno výběrovou komisí 80%. V letošním roce byl průměrný dosažený přírůstek v prvním testu 1,58 kg/ks/den. Chovatelé mohou být s prodejem svých zvířat spokojeni, protože s výjimkou dvou byků plemene aberdeen angus všechna vybraná zvířata v aukci nebo ihned po ní prodali. Ceny byly v letošním roce nižší než loňské, a přiblížily se rovnovážným hodnotám přijatelným pro prodávající i kupující. V cenách dominovali býci plemene piemontese, kteří se prodali za průměrnou cenu 120 tisíc korun, býci plemene charolais se prodávali za průměrnou cenu těsně pod hranici 90 tisíc korun, byky plemene limousine bylo možno koupit za průměrnou cenu 84 tisíc korun, masní simentalové se prodali většinou bez dražby v průměrné ceně 100 tisíc korun, nejnižší byla průměrná cena u byků aberdeen angus na úrovni 65 tisíc korun.

Za zmínku stojí určitě nejlepší zvířata, mezi něž patřil v prvním testu určitě charolaiský býk ZCH-582 Koudel od ing. Neumana (kombinace Aboukir na Cameleon), který byl ohodnocen 78 body za exteriér. Mezi excelentní zvířata v rámci celé republiky určitě patří limousinský býk ZLI-325 Kolja VFU (Eleazar na Tarvise) z chovu VFU Brno, který byl ohodnocen 87 body za exteriér. 81 body se pak může chlubit piemontský býk ZPI-334 Kazan ET (Brasil na Rebuse) z chovu p. Alenky Polanské, který byl také nejdražším bykem obou aukcí, a nového majitele stál 125 tisíc korun.

V letošním druhém testu je v OPB Grygov odchováváno celkem ještě 28 zvířat, u nichž základní výběr a dražba je stanovena na 13.6.2003. Celkem odchováme v letošním roce 87 býčků.

U OPB Grygov si může chovatel vybrat mezi několika možnostmi jak odchovat svá zvířata. Stává se pravidlem, že cca polovinu zvířat odchovna vykoupí a druhou polovinu si chovatelé odchovávali buď ve spolupráci s odchovnou nebo na vlastní náklad. Cena za krmný den se v letošním roce pohybuje v rozmezí 90-120 Kč za krmný den, přičemž je možno na dny po základním výběru nebo před zahájením přípravného období sjednat individuálně výhodnější sazbu. Nákupní ceny býčků jsou individuální dle plemene a kvality kupovaného býčka.

Protože do uzávěrky ještě neproběhly druhé kola základních výběrů a dražeb, je zatím předčasné vynášet soudy, jaký byl letošní rok z pohledu odchovu plemenných býčků. Jisté je ale to, že jak před státem tak před masným svazem leží problém přírůstků v odchovnách. Ze statistik je totiž více než jasné, že většina odchoven se vůbec neřídí metodikou odchovu a normovaný přírůstek patří do kategorie zbožných přání. Je pak otázkou, zda budeme plemenné byky v České republice odchovávat nebo vykrmovat.

Letošní již čtvrtý ročník byl opět ve znamení sblížení všech dětí. Jasně to vyznívalo nejen z různých sportovních soutěží, ale také z vystoupení, které v programu na malé tribuně účinkující předváděli. Podívejte se na fotografickou dokumentaci.

Už při pátečním neformálním zahájení Michalem Jančaříkem bylo hlediště plné a Železný Zekon zvědavost ještě umocnil. Jako vždy perfektní byla slovenská skupina Prvosienka z Bratislavy.

Zpěváci ze skupiny A-TAK měli také skvělé odezvy z publika; podívejte jak také může vypadat hipoterapie; vpravo vynikající vystoupení ukrajinské skupiny GOK, která k nám zavítala již podruhé

Slavnostní zahájení v hale; Heidi Janků která své publikum dokáže vždy dostat do dobré nálady; důkaz toho že i na vozíčku si člověk může s radostí zazpívat

Hvězdný večer moderoval a také zpíval Leoš Mareš, vystoupili také Karel Zich, Ivana Christová, Davide Matioli

MOSTY 2003

.... Peter Nagy, Black Milk, Maxim Turbulence

Sobotní program zahajoval svým vystoupením opět Železný Žekon; vystoupení šermířské skupiny „Svobodní sedláci“ z Oder; GOK z Ukrajiny

Prvosienka z Bratislavy i v sobotu předvedla jak široký má repertoár; vystoupení Pavla Nováka; „konkurence“ Maxim Turbulence

Ukázky z odpolední vystoupení; na závěr – skupina KOULE

MOSTY 2003 skončily, ať žijí MOSTY 2004!